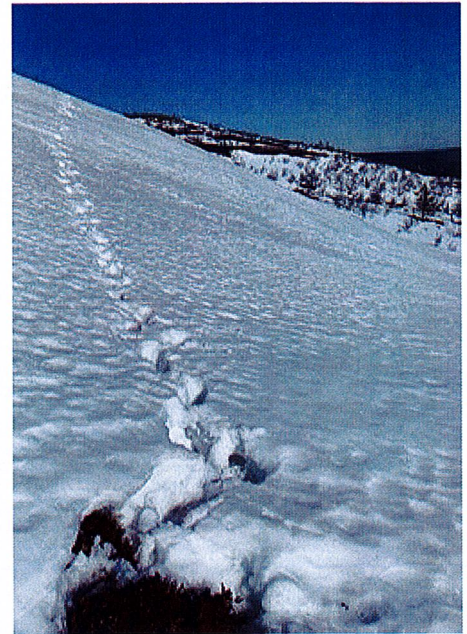

Hantering av besökare i Fulufjällets Nationalpark

En utvärdering av Fulufjällets
ROS-zonering i samband med besökare

Izabella Dehner

**Degree of Bachelor of Science
with a major in Geography
15 hec**

**Department of Economy and Society, Human Geography &
Department of Earth Sciences
University of Gothenburg
2022 B-1191**

Faculty of Science

UNIVERSITY OF GOTHENBURG

Hantering av besökare i Fulufjällets Nationalpark

En utvärdering av Fulufjällets ROS-zonering i samband med besökare

Izabella Dehner

ISSN 1400-3821

B1191
Bachelor of Science thesis
Göteborg 2022

Abstract

ROS zoning is a management tool used to divide natural areas according to visitor experiences while taking into account nature's carrying capacity. Fulufjället National Park has had ROS zoning integrated into the National Park's management plan since 2002, but the ROS zoning function has not been evaluated.

The purpose of the thesis is to evaluate Fulufjället's ROS zoning.

The project's studies are carried out during a time of the year that Fulufjället does not have high season, which is an interesting contribution to research because previous studies on Fulufjället take place during high season. At the same time, research, managers and stakeholders are interviewed about how they perceive ROS zoning as a management tool during peak season. The reason both perspectives are examined is to get a holistic view of how ROS zoning should be evaluated. The thesis also examines the guidelines for high-activity zone (zone three) and facility zone, (zone four) that are formulated in Fulufjället's management plan.

The evaluation shows, among other things, that ROS zoning as a framework is a management tool that use establishment solutions regardless of time and space. The ROS zoning creates both heterogeneous and homogeneous visitor areas within close geographical distances. In addition, there are indications that ROS zoning also is affected by changing seasons.

Keywords: Fulufjället National Park, Recreation Opportunity Spectrum, zoning, visitor management, outdoor activities

Sammanfattning

ROS-zoneringen är ett förvaltningsverktyg som används för att dela upp naturområden efter besökarens upplevelser samtidigt som verktyget tar hänsyn till naturens bärkapacitet.

Fulufjällets Nationalpark har ROS-zoneringen integrerad i Nationalparkens skötselplan sedan år 2002, men ROS-zoneringens funktion har inte utvärderats tidigare.

Examensarbetets syfte är att utvärdera Fulufjällets ROS-zonering.

Examensarbetets studier genomförs under en tid på året som Fulufjället inte har högsäsong, vilket är ett intressant bidrag till forskning eftersom tidigare studier om Fulufjället sker under högsäsong. Samtidigt intervjuas olika experter om hur de upplever ROS-zoneringen som förvaltningsverktyg under högsäsong. Anledningen till att båda perspektiven undersöks är för att få en holistisk bild av hur ROS-zoneringen ska utvärderas. Examensarbetet undersöker dessutom riktlinjerna för högaktivitetszonen (zon tre) och anläggningszonen, (zon fyra) som formuleras i Fulufjällets skötselplan.

Utvärderingen visar bland annat att ROS-zoneringen som ramverk är anläggningsbaserad oavsett tidsrum. ROS-zoneringen skapar både heterogena och homogena besöksområden inom nära geografiska avstånd. Dessutom finns indikationer om att ROS-zoneringen påverkas av förändrade årstider.

Nyckelord: Fulufjällets Nationalpark, Recreation Opportunity Spectrum, zonering, hantering av besökare, friluftaktiviteter

Förord

Det här är slutuppgiften för Göteborgs universitets Geografiprogram.

I april år 2021 fick jag lära mig om ROS-zonering som förvaltningsverktyg.

Jag minns att jag bestämde mig.

Att det finns ingenting som jag hellre vill skriva om.

Tack, till respondenterna som ställde upp på intervjuer, utan er hade studien inte gått att genomföra.

Tack, till min handledare Andreas Skriver Hansen som varit engagerad och stöttande under hela processen.

Tack, Jonas Lindberg, Sofia Thorsson och till mina kurskamrater för all kreativ feedback.

Till sist vill jag tacka Adlerbertska stipendiefond som beviljade min ansökan om resestipendium för att göra observationsstudien i examensarbetet.

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
1. 1. <i>Introduktion & syftesformulering</i>	1
1. 2. <i>Frågeställningar</i>	2
1. 3. <i>Studieområde & avgränsning</i>	2
1. 4. <i>Kulturgeografisk relevans</i>	2
2. Teori	3
2. 1. <i>Områdesuppdelning & ROS-zoneringen</i>	4
2. 2. <i>Zoneringens syften inom Fulufjällets Nationalpark</i>	5
2. 3. <i>Tidigare utvärdering av ROS-zoneringen</i>	7
2. 4. <i>Diskursanalys</i>	8
2. 4.1. <i>Socialkonstruktivistiskt geografiskt perspektiv</i>	8
3. Metod och genomförande	9
3. 1. <i>Genomförande av en kvalitativ, utforskande studie</i>	10
3. 1.1. <i>Triangulering</i>	10
3. 2. <i>Observationsstudie i stället för en enkätundersökning</i>	10
3. 3. <i>Dokumentstudie & diskursanalys</i>	11
3. 4. <i>Observationer</i>	11
3. 4.1. <i>Syftet med observationsstudien</i>	11
3. 4.1.1. <i>Insamling av observationsdata</i>	12
3. 5. <i>Intervjuer</i>	13
3. 5.1. <i>Semistrukturerade respondentintervjuer</i>	14
3. 5.2. <i>Utformning av semistrukturerade frågor</i>	14
3. 5.3. <i>Intervjufrågor till norska respondenter</i>	15
3. 6. <i>Validitet & reliabilitet</i>	15
3. 6.1. <i>Validitet & reliabilitet inom dokumentanalysen, intervjuerna samt observationsstudien</i>	16
3. 7. <i>Etiska överväganden</i>	17
3. 8. <i>Kritisk metodreflektion</i>	17
4. Resultat	20
4. 1. <i>Dokumentstudie av zon tre samt zon fyra & upplevelser av ROS-zoneringen</i>	21
4. 1.1. <i>Dokumentstudiens resultat</i>	21
4. 1.1.2. <i>Diskurs av zon tre</i>	21
4. 1.1.3. <i>Diskurs av zon fyra</i>	22
4. 2. <i>ROS-zoneringen som hjälpmedel</i>	23
4. 3. <i>ROS-zoneringen & populära områden</i>	24
4. 4. <i>ROS-zonering & kanalisering</i>	25
4. 5. <i>ROS-zonering & irritation mellan besökare</i>	27

4. 6. svenskt & norskt samarbete	28
4. 7. ROS-zoneringen i kommunikativa sammanhang	29
4. 8. ROS-zoneringen & Nationalparkens viktigaste utvecklingar	31
4. 9. Zon tre & zon fyras besökare samt terräng	33
4. 9.1. Zon tre Brottbäckstugan till vägskälet mot Rösjöstugorna	33
4. 9.2. Observationsstudie zon fyra	34
4. 9.3. Naturum till Njupeskärsfallet till Jaktfalksleden till kalvfället	35
4. 9.4. Naturum till Rösjöstugorna	37
4. 9.5. Fältanteckningar i relation till observationsstudien	37
5. Diskussion	38
5. 1. Övrig reflektion om metodlitteraturen och studiens tillvägagångsätt	42
5. 2. Framtida forskningsrekommendationer	43
6. Slutsats	44
7. Referenser	45
8. Bilagor	48

1.Inledning

1. 1. Introduktion & syftesformulering

Fulufjällets Nationalpark består av en fjällplatå som har naturvärden som kalfjäll samt Sveriges högst fritt fallande vattenfall (Länsstyrelsen Dalarna, u.å.-a). Nationalparken har olika naturvärden beroende på årstid därför rekommenderas olika områden beroende på vad besökaren vill uppleva (Länsstyrelsen Dalarna, u.å.-b). I Fulufjällets skötselplan finns olika riktlinjer formulerat för hur olika aktiviteter bör styras och används för att planera Fulufjällets Nationalparks fyra zoner året om. En av inriktningarna inom skötselplanen handlar om *Recreational opportunity spectrum* (ROS) som enligt Fulufjällets skötselplan hanterar besök genom att fördela besökare efter upplevelser utan att skada omliggande miljöns ekologiska värden (Naturvårdsverket, 2002). Idén om ROS-zoneringen sträcker sig tillbaka till naturområden i Nordamerika år 1979 och utvecklades av United States Department of Agriculture (USDA) (Clark & Stankey, 1979; Newsome, Moore & Dowling, 2013, s.212, 213) men redan år 1960 i Nordamerika diskuteras hur upplevelsevärden kan bli bättre samtidigt som naturens bärkapacitet inte överskrids (Clark & Stankey, 1979, s.1). ROS-zonering är däremot inte vanligt i Sverige därför är det svårt för svensk förvaltning generellt att veta hur ROS-zoneringen fungerar i praktiken för att besökare (Fredman, Hörnsten Friberg & Emmelin, 2005; s.119; Stenseke & Hansen, 2014; s.32; Birkemose, 2015; s.36; Naturvårdsverket 2005, s.197). ROS-zoneringen utvärderas däremot på olika sätt beroende på om zoneringen undersöks i Sverige eller utomlands. Tidigare svenska zoneringsstudier utgår från att zonering utvärderas genom besöksenkäter under högsäsong (Birkemose, 2015, s.17,18,36; Fredman, Hörnsten Friberg & Emmelin, 2005, s.8 & 122; Fredman & Wikström, 2015, s.53). Det är vanligt att ROS-zonerings undersökningar ur ett svenskt perspektiv samlar in information om besökare vilket kan göras genom exempelvis observationsstudier (Ankre, 2009, s.12). Utländska generella zoneringsstudier från Nordamerika menar att generell zonering utvärderas genom att undersöka vilka visioner förvaltning och aktörer har med områdena som är zonerade, hur dokument representerar zoneringen samt hur de zonerade områdena framställs i media (Baird-Zars, Sclar, Fischer & Stahl, 2020, s.257). ROS-zoneringen kan dessutom undersökas genom intervjuer i kombination med att läsa hur ROS-zoneringen är dokumenterad i styrdokument (Oosterzee, 1984, s.99).

1. 2. Frågeställningar

Två frågeställningar lägger grunden för utvärderingen av Fulufjällets ROS-zonering.

1. Hur upplever olika experter att ROS-zoneringen fungerar i samband med besök i Nationalparken?
2. Hur fördelas besökare inom Fulufjällets zon tre och zon fyra under april och på vilka sätt påverkas Fulufjällets ROS-zonering av snöbelagd terräng?

1. 3. Studieområde & avgränsning

Anledningen till att Fulufjället är en Nationalpark är för att området har känslig och ovanlig ekologi (Länstyrelsen Dalarna, u.å- c) och Nationalparken är gränsöverskridande till Norge. Till sist har inte Fulufjellet Nasjonalpark anammat ROS-zoneringsförvaltning vilket Fulufjället Nationalpark har. Examensarbetets tematiska avgränsning undersöker experters upplevelser av ROS-zoneringen på den svenska sidan av Fulufjället. Dessutom undersöks representationer samt praktisk användning av zon tre samt zon fyra inom Fulufjällets svenska sida. Litteraturer som primärt har använts är Clark & Stankey's (1979) definition av ROS-zoneringen samt Fulufjällets skötselplan från år 2002 som beskriver vad Fulufjällets zon tre samt zon fyra har för funktion (Naturvårdsverket, 2002). Syftet med examensarbetet är att undersöka hur personer som jobbar i anslutning till ROS-zoneringen upplever att ramverket fungerar i samband med besök samt hur ROS-zoneringen påverkas av snöbelagd terräng under lågsäsong. Därefter ska en utvärdering av ROS-zoneringen kunna göras. Därför undersöker inte frågeställningarna hur ROS-zoneringen fungerar som styrningsmetod för Fulufjället som destination. Anledningen varför ROS-zoneringen inte undersöks som en bättre eller sämre metod för den generella styrningen av destinationen är för att examensarbetet skulle bli för omfattande eftersom styrning av en destination beror på många olika faktorer. Studien undersöker inte heller ROS-zoneringen ur ett medialt perspektiv eller genom enkäter men betonar att det är intressanta tillvägagångsätt vilket diskuteras i diskussionsavsnittet (se diskussionsavsnitt 5).

1. 4. Kulturgeografisk relevans

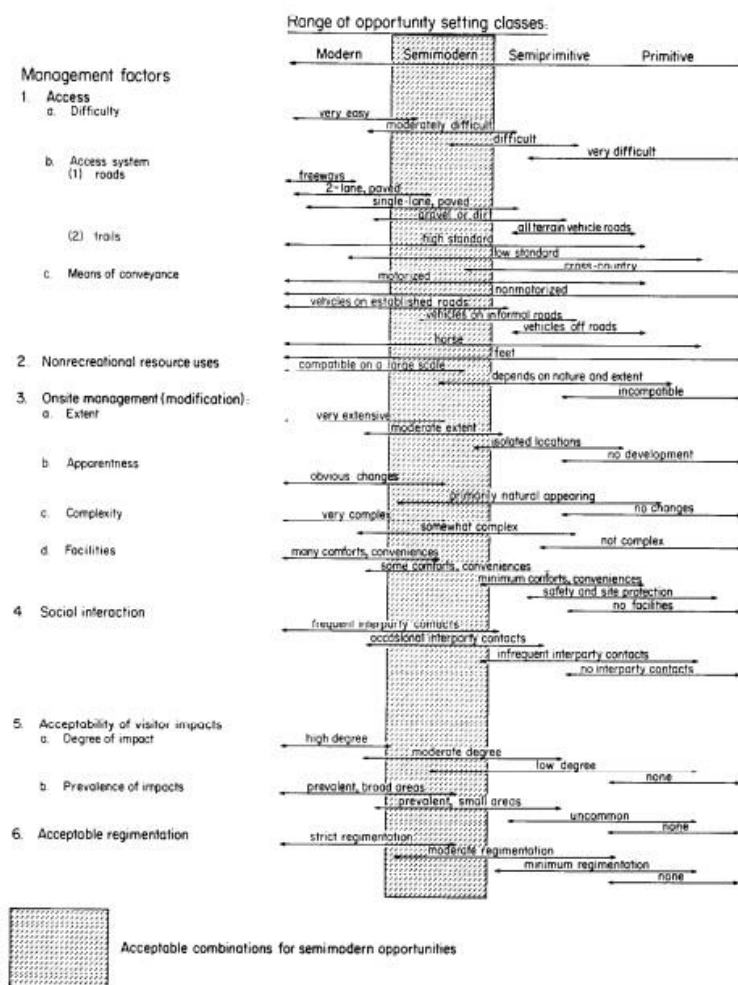
ROS-zoneringen inom Fulufjället är kulturgeografiskt relevant eftersom kulturgeografi bland annat behandlar hur människor påverkar miljöer rumsligt. ROS-zoneringens syfte är att sprida besökare så att naturmiljöer som inte klarar mänsklig belastning inte utsätts för belastning.

2. Teori

Avsnittet handlar om ämnen som är relevanta för examensarbetet. Teoriavsnittet uppdelas i fyra delar som tillsammans syftar till att ge arbetet en teoretisk bakgrund. Den första delen handlar om hur olika aktiviteter passar olika naturmiljöer beroende på naturmiljöernas fysiska attribut. Den andra delen handlar om hur utvärdering av ROS-zonering enligt en tidigare studie har genomförts men även om rekommendationer kring hur generell zonering undersöks. Avsnittet behandlar dessutom huvudsyftena med Fulufjällets ROS-zonering samt hur zon tre samt zon fyras zoner beskrivs. Teoriavsnittet är viktigt för att förstå svaren på frågeställningarna djupare i diskussionsavsnittet (se avsnitt 5).

2. 1. Områdesuppdelning & ROS-zoneringen

Övergripande handlar ROS-zonering om att personer som arbetar nära ROS-zoneringen ska se rekreation ur ett större perspektiv än endast som aktiviteter och ytor. Tre koncept som är relevanta för att använda ROS-zoneringen som ett verktyg är att: reflektera över hur tillgängligheten till upplevelser ser ut, hur upplevelserna kan reproduceras samt hur upplevelserna är spatialt fördelade över området. Dessutom ska de som jobbar inom naturområdet arbeta för att implementera zoner som kan bidra till flera olika upplevelser för besökaren (Clark & Stankey, 1979, s.5, 21). Clark & Stankey (1979) menar vidare att olika naturområden inom en destination kan bestå av olika grader av konstruktion som påverkar hur människor uppfattar natur. Exempelvis kan mycket anläggning i ett område få en person att uppfatta den omkringliggande naturen som mindre vild medan mindre anläggning kan få människor att uppfatta naturen som mer vild. Figur ett visar att upplevelser inom naturområden kan variera beroende på olika naturområdets attribut samt grad av anläggning (Clark & Stankey, 1979, s.14,15), (figur 1).

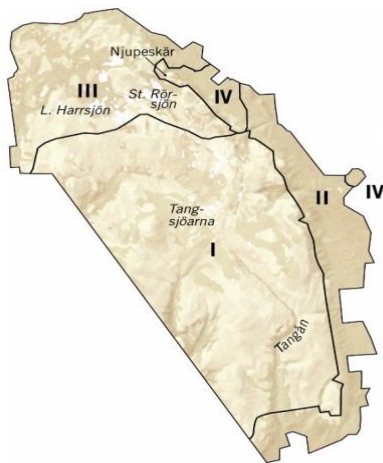

Figur 1. Faktorer som definierar vilka aktiviteter som passar vilka miljöer. Figuren visar exempelvis att semi-moderna naturområden ska vara relativt svåra att ta sig till, men även att det ska finnas hög standard på leder samt att motoriserad transport möjligtvis ska kunna ta sig runt i området. Vidare visar figurens pilar att aktiviteterna har glidande skalor. Figure 1. Factors that define which activities fit which environments. The figure shows, for example, that semi-modern natural areas should be relatively difficult to get to, but also that there should be high standards of trails and that motorized transport should possibly be able to get around the area. Furthermore, the figure's arrows show that the activities have sliding scales. Källa/Source: Clark & Stankey (1979).

ROS-zoneringen kan användas för att beskriva olika områden för besökare. Däremot betonar Clark & Stankey (1979) att zoneringen inte ska användas för att garantera upplevelser för besökaren (Clark & Stankey, 1979, s.7). Områdesuppdelningen av ett naturområde genom ROS bedöms av antalet faktorer i området, inte genom att i förväg bestämma vilka aktiviteter som ska kategorisera naturområdet (Clark & Stankey, 1979, s.14). Däremot finns rekommendationer om hur aktiviteter planeras. Exempelvis kan aktiviteter som blandar motoriserat friluftsliv samt icke motoriserat friluftsliv skapa irritation mellan olika friluftsgrupper (Clark & Stankey, 1979, s.23). Områdesplaneringen som Clark & Stankey (1979) beskriver är intressant för examensarbetets frågeställningar för att områdesplaneringar i exempelvis styrdokument inte kan förutspå exakt hur människor kommer reagera på områdesindelningen i praktiken.

2. 2. Zoneringens syften inom Fulufjällets Nationalpark

I avsnittet beskrivs syftet med ROS-zoneringen inom Fulufjällets Nationalpark. Dessutom beskrivs hur ROS-zonerna kan kopplas till olika friluftsupplevelser och naturvård samtidigt. Fulufjället är ett PAN-parkområde vilket innebär att området bland annat ska ha bestämmelser för naturvärden, zonering och besöksförvaltning (Naturvårdsverket, 2002). Ett av syftena med Fulufjällets Nationalpark är att parken ska ha lättillgänglig natur. För att uppnå syftena med parken används zoneringen som en områdesuppdelningsmetod. ROS-zoneringen skiljer på områden som behöver skyddas samt på områden där flera olika aktiviteter kan bedrivas samtidigt (Naturvårdsverket, 2002). Figur 2 visar hur zoneringen är uppdelad på den svenska sidan av Fulufjället (Figur 2).

Figur 2. Zonindelning i den svenska delen av Fulufjällets nationalpark. Orörd zon (I), Lågaktivitetszon (II), Högaktivitetszon (III) och Anläggningszon (IV)

Figur 2. Zonering inom Fulufjället Nationalpark. Källa: Fredman & Wikström, 2015, s.12.

Figure 2. Zoning within Fulufjället National Park. Source: Fredman & Wikström, 2015, p.12

Figur 2 visar att Fulufjället har fyra zoner. De zoner som undersöks i examensarbetet är zon tre och zon fyra. Zonerna undersöks för att de är mest lämpade att ta emot mer samt mindre besök. Riktlinjerna som zonerna har varierar beroende på hur miljön inom zonerna ser ut, vilka aktiviteter som kan passa området, samt vad besökare kan vilja uppleva inom de olika zonerna. Vidare koncentrerar, reglerar och spatialt fördelas olika aktiviteter inom Nationalparken genom zoneringen. Koncentrationen och regleringen av aktiviteter innebär vidare att jakt, fiske och skoteråkning endast finns inom områden där det finns låg risk för konflikter att uppstå mellan besökare (Naturvårdsverket, 2002). Fulufjällets skötselplan (2002) innehåller en beskrivning av fördelning av zonerna och attribut (figur 3).

Faktorer	Zon I Orörd	Zon II Lågaktivitet	Zon III Högaktivitet	Zon IV Anläggning
Grad av mänsklig påverkan	låg	-----	-----	hög
Servicegrad	låg	-----	-----	hög
Spår av andra besökare	få	-----	-----	flera
Möten m. andra besökare	få	-----	-----	många
Sannolikhet att uppleva				
* Avskildhet	hög	-----	-----	måttlig/låg
* Stillhet	hög	-----	-----	måttlig/låg
* Orörd natur	hög	-----	-----	måttlig/låg

Figur. Schematisk fördelning av zonerna längs en kontinuerlig skala.

Figur 3. Schematisk fördelning av zonerna längs en kontinuerlig skala (Naturvårdsverket, 2002, s.76). Figure 3.

Schematic distribution of the zones along a continuous scale (Naturvårdsverket, 2002, s.76).

Zon tre samt zon fyra har olika förutsättningar för aktiviteter enligt skötselplanen (Ibid, s.79, 80). Därför är det intressant att göra en dokumentstudie om hur zon tre samt zon fyra representeras i skötselplanens generella kriterier.

De zoner som undersöks närmare är zon tre samt zon fyra. Zon tre samt zon fyras generella kriterier beskriver att zonerna är utformade för att tåla olika besöksnivåer. Zon fyra kallas för anläggningszonen och består av tre olika områden. Njupeskärsfallet ligger inom zon fyra och de generella kriterierna uppmuntrar att zon fyra behöver förvaltas mer än andra zoner eftersom zon fyra har en tendens att få många besökare. Aktiviteter som kan göras inom zon fyra är bland annat att undersöka servicen i zonen, göra kortare utflykter eller köra bil i området. Zon tre kallas för högaktivitetszonen och är utformad att klara av flera olika aktiviteter som snöskoter, olika vandringar och fiske (Naturvårdsverket, 2002).

2. 3. Tidigare utvärdering av ROS-zoneringen

Metoder som utvärderar zonering beskriver att förvaltning bör intervjuas samt involveras när utvärderingen genomförs (Oosterzee, 1984, s.99). Oosterzee's (1984) utvärdering av ROS-zoneringen i Australien, New South Wales används som inspiration för att göra utvärderingen av Fulufjällets ROS-zonering. Ett exempel på varför flera olika personer bör intervjuas inom studieområdet är för att Fulufjället har ett gränsöverskridande samarbete mellan svensk och norsk sida. Målet med det gränsöverskridande samarbetet är att genom kommunikation mellan olika myndigheter både på den svenska och norska sidan utveckla Nationalparken enhetligt. Bland annat så att förutsättningar kan skapas så besökare stannar längre. Dessutom ska upplevelserna bli bättre runt gränsen mellan Sverige och Norge (Länsstyrelsen Dalarna, 2019, s.6). Experter som är relevanta att intervjua för att besvara frågeställningarna är personer som jobbar eller tidigare har jobbat en lång tid inom Nationalparken. Enligt Oosterzee (1984) kan myndighetsdokument som innehåller mål och riktlinjer med zoneringen analyseras när ROS-zonering utvärderas (Oosterzee, 1984, s.99ff). Inom Fulufjällets Nationalpark kan ett exempel på myndighetsdokument vara Fulufjällets skötselplan. De som jobbar inom destinationen lägger grunden för hur ROS-zoneringen används som verktyg i framtiden. Baird-Zars, Sclar, Fischer & Stahl (2020) föreslår att syften och mål med generell zonering utvärderas genom att förvaltningen förstås från ett organisatoriskt perspektiv. Därför kan det vara intressant att fråga respondenterna vilka utvecklingar som är viktiga inom olika områden samt vilka behov de som använder platsen har (Baird-Zars, Sclar, Fischer & Stahl,

2020, s.257). Framtida utveckling inom Fulufjällets Nationalpark skulle kunna vara att ny information samlas in om turisterna (Länsstyrelsen Dalarna, 2019, s.6). Ett exempel på hur turisternas behov kan kartläggas är genom att titta på Fredman & Wikströms (2015, s.56) besöksundersökningar. Eftersom enkätundersökningarna visar hur besökare uppfattar olika platser i parken.

2. 4. Diskursanalys

Diskursanalyser används för att undersöka hur språk påverkar samhällets utformning (Denscombe, 2009, s.393). Diskurser förklaras genom att forskaren vill beskriva samband mellan språk och handlingar. Språket som används inom olika dokument indikerar hur människor skapar och omskapar sin omvärld. Språket skapar även föreställningar och representationer för hur områden ska se ut (Winther Jørgensen & Phillips, 2000, s.26,27). Winther Jørgensen & Phillips (2000) menar att forskarens roll och syfte med diskursanalyser är att ta reda på hur en text representerar verkligheten (s.28, 138). Diskursanalyser används med fördel för att tolka dokument som är skrivna av andra personer än av de som använder dokumenten i praktiken (Denscombe, 2009, s.393; Winther Jørgensen & Phillips, s.28, 138).

2. 4.1. Socialkonstruktivistiskt geografiskt perspektiv

I dokumentanalysen används ett socialkonstruktivistiskt perspektiv vilket är anknytningsbart till naturområden och områdesuppdelning. Socialkonstruktivism uppmärksammar teorin om att människors identitet och tillhörighetskänslor konstrueras socialt i relation till andra människor. Ur ett geografiskt perspektiv undersöker socialkonstruktivismen hur människor skapar och omskapar identiteter inom vardagliga livssituationer i samband med vilka platser de besöker och vilka människor som finns där (Couper, 2015, s.110). Både människor och myndigheter har en tendens att klassificera naturtyper efter naturens attribut såsom terräng, avlägsenhet samt olika ekologi (Castree, 2014, s.11,12). Dessutom har människor som besöker naturen en tendens att värdera landskap och konstruera dess värden som landskapen innehåller, vilket i längden påverkar vilka naturer som människor ser som mer eller mindre vilda eller sanna (Tesfahuny & Schough, 2010, s.12). Detta kan också kopplas till socialkonstruktivistiska teorier. Anledningen till att socialkonstruktivistiska perspektiv används för att undersöka områdesuppdelning i naturområden är för att områdesuppdelningens attribut från början har formulerats i styrdokument som är gjorda av människor.

3. Metod och genomförande

I detta avsnitt förklaras valet av undersökningsplats samt valet av respondenter.

Därefter beskrivs tre olika metoder som används för insamling, undersökning samt analys av data.

Metoderna som används i examensarbetet är en dokumentstudie, semistrukturerade intervjuer samt en observationsstudie eftersom studien vill ta hänsyn till både svenska och utländska tillvägagångssätt för hur ROS-zonering samt generell zonering kan undersökas.

Metoderna som används för att besvara frågeställning ett är dokumentstudier av zon tre samt zon fyra generella kriterier. Dokumentstudien utförs genom en diskursanalys ur ett socialkonstruktivistiskt perspektiv för att undersöka olika ords sammanhang inom zon tre samt zon fyra generella kriterier. Semistrukturerade respondentintervjuer genomförs även med olika experter som har olika kunskaper om Fulufjällets ROS-zonering. Intervjuerna är utformade för att svara på frågor om besök och besöksökning generellt inom Fulufjället.

För att besvara frågeställning två genomförs en schematisk observationsstudie för att ta reda på hur besökare använder zon tre samt zon fyra under snöbelagd lågsäsong.

Anledningen varför de semistrukturerade intervjufrågorna och dokumentstudien undersöks ur ett generellt perspektiv samtidigt som observationsstudien sker under lågsäsong när det är snö är för att examensarbetet vill ha svar som kan bidra till en holistisk bild av ROS-zoneringens praktiska användning.

3. 1. Genomförande av en kvalitativ, utforskande studie

Examensarbetet har en kvalitativt utforskande och induktiv ansats. Detta innebär att upplevelser undersöks hos individer och resultat presenteras inte som nummer eller med statistiska kopplingar (Robson & McCartan, 2016, s.20,22). Anledningen att examensarbetet anser att ROS-zoneringen med fördel undersöks ur utforskande induktiva perspektiv är för att ROS-zoneringen används genom människor som jobbar med destinationen på olika sätt. Därför passar en utforskande induktiv ansats för att mäta experternas upplevelser.

3. 1.1. Triangulering

Fördelarna med att använda olika metoder såsom dokumentstudie, intervjuer samt observationer som stödjer upp varandra kallas för triangulering. Trianguleringen kan vidare ge en enhetlig bild av Fulufjället, vilket dels behövs för att kunna utvärdera hur ROS-zoneringen fungerar. Samtidigt ökar trianguleringen examensarbetets reliabilitet genom att olika källor kan informera om samma händelser. Intervjuer samt dokumentstudien används för att både Oosterzee (1984) samt Baird-Zars m.fl (2020) använder intervjuer och dokument som metoder när de utvärderar zonering (Oosterzee,1984, s.99; Baird-Zars m.fl, 2020, s.257). Observationsstudien används för att samla in information om hur besökare använder zon tre samt zon fyra i praktiken eftersom svenska forskningsstudier inom friluftsliv-och turism samlar in information om besökare.

3. 2. Observationsstudie i stället för en enkätundersökning

Svensk forskning samt utländsk forskning har olika tillvägagångssätt för att undersöka zonering. Examensarbetet tar hänsyn till att svenska forskare undersöker ROS-zoneringen genom att samla information om besökare (Fredman & Wikström, 2015, s.56). När ROS-zoneringen nämns inom svensk kontext frågas besökare hur de upplever sin vistelse genom enkätinsamling. Besökarnas subjektiva upplevelsekaraktär ses därför som en indikator inom svenska undersökningar om hur väl ROS-zoneringen fungerar (Birkemose, 2015, s.17,18,36; Fredman, Hörnsten Friberg & Emmelin, 2005, s.8 & 122; Fredman & Wikström, 2015, s.53). Samtidigt undersöker Wynveen, Schneider, Arnberger, Cottrell, & Ruschkowski (2020) också hur besökare upplever ROS-zoner genom enkätfrågor och menar att besökares upplevelser ger indikationer om besökares platskänsla inom zonerna (2020, s.248, 253). Wynveen m.fl. (2020) skapar därför funderingar om besökares upplevelser faktiskt mäter ROS-zoneringens funktion och praktikalitet som verktyg. Ankre (2009) menar att insamling av information om besökare även kan ske genom observationsstudier (Ankre, 2009, s.12). Därför valdes en kompletterande observationsstudie för att förstå hur zon tre samt zon fyra används i praktiken.

3. 3. Dokumentstudie & diskursanalys

Dokumentstudien består av att analysera zon tre samt zon fyra genom en diskursanalys utifrån socialkonstruktivistiskt-geografiska perspektiv. Zon tre samt zon fyra undersöks med genom en diskursanalys med socialkonstruktivistiska perspektiv. Zon tre samt zon fyra undersöks för att det är de två zonerna som enligt skötselplanen är anpassade för att tåla olika mängder besök. Dokumentstudien görs genom att undersöka de generella beskrivningarna för zon tre samt zon fyra. Varje kategori tilldelas olika färger för att tydligt skilja de olika orden från varandra i texten (bilaga 1 & 2). En tabell har dessutom gjorts där varje ord som analyseras är inskrivet för att tydligt visa vilka ord som undersöks i kontext till varandra (bilaga 3). Varje ord har skrivits in en gång i tabellen eftersom antal ord inte undersöks. För att kunna tolka de generella beskrivningarna delas de båda texterna in i ord som relaterar till naturomgivningen, ord som relaterar till anläggning, ord som relaterar till aktiviteter samt ord som relaterar till social aktivitet. Efter att orden delas in i olika kategorier reflekterar dokumentstudien över hur ordens olika värden och betydelser relaterar till varandra. Anledningen varför det är intressant att undersöka hur orden i de generella kriterierna relaterar till varandra är för att orden används som representationer och riktlinjer för de som arbetar med ROS-zoneringen. Dokumentstudien presenteras vidare i avsnittet om resultat (se resultatavsnitt samt diskussionsavsnitt 4 samt 5).

3. 4. Observationer

Esaiasson m.fl, (2017) menar att observationsstudier används för att undersöka hur fenomen och processer påverkar en plats (s.313 ff), dessutom kan observationsstudierna med fördel planeras för att forskaren ska ha bättre kontroll på vilka data som samlas in (s.321). Schematiska observationsstudier är en av metoderna som används för att göra studien. Inom examensarbetet görs schematiska observationer för att få bättre kontroll över tidsbestämda samband över de aktiviteter som observeras.

3. 4.1. Syftet med observationsstudien

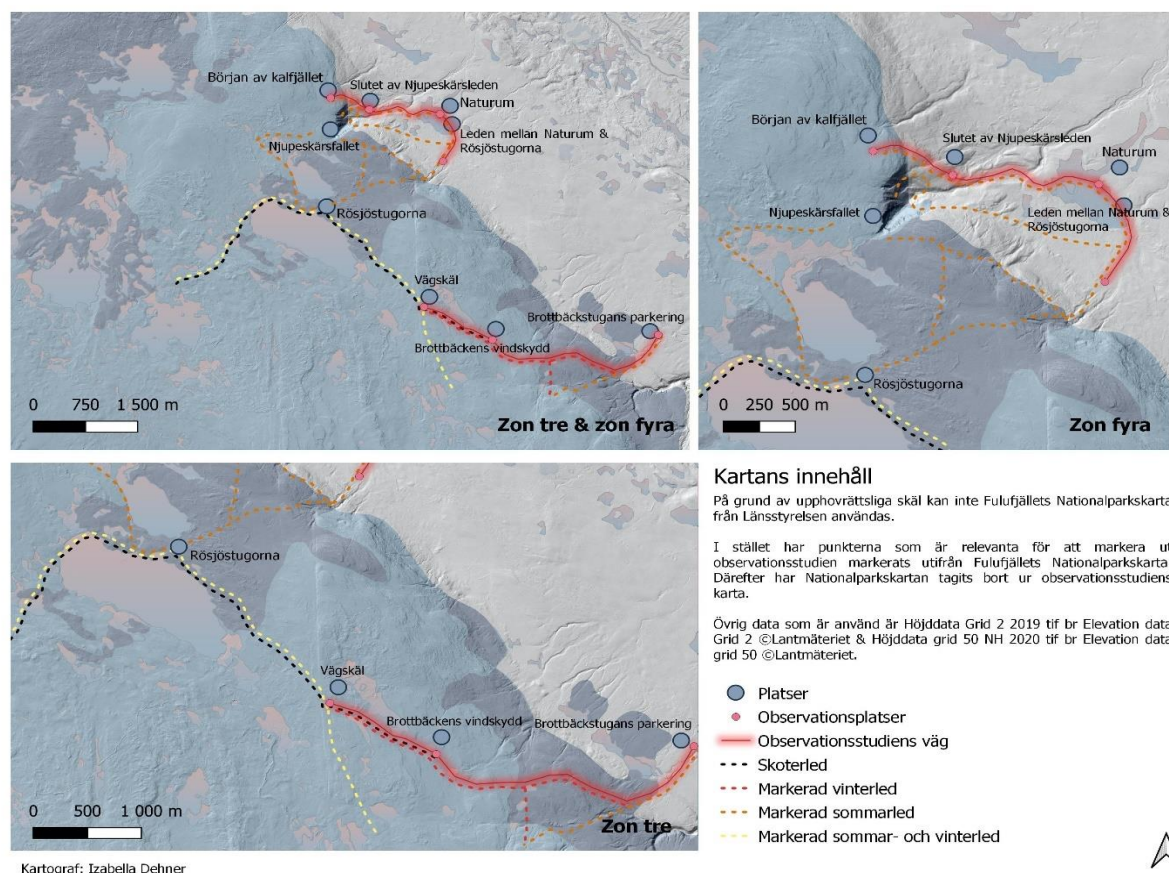
Syftet med observationsstudien är att undersöka hur besökare använder och rör sig inom zon tre samt zon fyra under snöbelagd säsong. Observationerna besvarar frågeställning två och ger en fördjupad kunskap angående hur besökare använder zon tre och zon fyra under snöbelagd säsong då kanaliseringen inte är synlig på samma sätt. Sambanden som anses viktiga för att besvara den andra frågeställningen är vilka spår som syns av vilka aktiviteter i snön. Men även vilka friluftsutövare som rör sig i området är som observeras. Ett observationsschema

visar under vilka tider som vilka friluftsutövare har observerats, samt hur många friluftsutövare som fanns i zon tre samt zon fyra medan platserna observerades (bilaga 4). Observationsstudien genomfördes 16 april till 22 april år 2022 till fots mellan klockan 08:30 - 16:00. Observationsbilder som visar spår i snön samt hur kanaliseringen i zon tre samt zon fyra finns bifogade i tre olika bilagor (bilaga 5, bilaga 6 & bilaga 7) samt fältanteckningar (bilaga 8) har även tagits som tillhörande komplement för att ge observationsschemat en extra dimension. Fältanteckningar togs även för att endast antalet friluftsutövare, spår i snön och bilder på kanaliseringen inte ger zon tre samt zon fyra en rättvis beskrivning.

3. 4.1.1. Insamling av observationsdata

För att samla information om besökarna inom zon tre samt zon fyra observeras leder som vanligtvis människor besöker inom zon tre samt zon fyra. Kartan (figur 4) förtydligar var inom zon tre och zon fyra som observationsstudien utförs. I zon tre observeras skoterspåret som går mellan Brottbäckstugans parkering samt vägskälet mot Rösjöstugorna i sex dagar. Inom zon fyra undersöks leder som var lättåtkomliga för besökare. Undantagsfallet är Jaktfalksleden som börjar från Njupeskärsfallet men leden undersöks ändå eftersom indikationer finns om att besökare vill vandra upp till kalvfället från Njupeskärsfallet även när terrängen är snöbelagd. Kanaliseringen inom zon fyra som observeras är från Naturum till Njupeskärsfallet till Jaktfalksleden och slutligen till kalvfället i sju dagar. Leden mellan Naturum samt Rösjöstugorna observeras i fyra dagar.

Observationsstudiens väg & punktmarkeringar

Figur 4. Kartan visar observationsstudiens väg och punktmarkeringar som varit viktiga för examensarbetet. Kartan är gjord i Qgis 3.12. Figure 4. The map shows the path of the observational study and the point markings that have been important for the study. The map is made in Qgis version 3.12.

Esaiasson m.fl., (2017) menar att observationsstudiens material behöver bearbetas efter att data samlats in (s.325, s.67). Sambanden över spår från friluftsutövare sammanställs genom att gå igenom observationsbilderna för att välja exempelbilder som visar mönster som upplevs fler gånger under observationsstudien. Därefter kan observationsschemat samt fältanteckningarna läsas parallellt med observationsbilderna för att förstå mer om zon tre samt zon fyra.

3. 5. Intervjuer

Avsnittet behandlar varför examensarbetet valde semistrukturerade respondentintervjuer samt hur de semistrukturerade frågorna utformas för att passa respondenterna.

3. 5.1. Semistrukturerade respondentintervjuer

Fler respondenter garanterar inte bättre datakvalité än färre respondenter (Robson & McCartan, 2016, s.405). Anledningen varför tio respondenter behövs är för att utvärderingarna av både generell zonering samt ROS-zonering rekommenderar att flera olika personer som har kunskap om zoneringen i ett område bör intervjuas (Oosterzee, 1984, s.99; Baird-Zars m.fl, 2020, s.257). Respondentintervjuer kan användas för att ta reda på hur intervjupersoner upplever en organisation eller sociala fenomen (Esaiasson m.fl, 2017, s.235,236). Därför används respondentintervjuer för att ta reda på funderingar respondenterna har när ROS-zoneringen utvärderas. Sambanden mellan respondenternas svar kan därefter ge indikationer om hur ROS-zoneringen kan utvärderas. Semistrukturerade respondentintervjuer valdes som bästa lämpliga metod för studien. Semistrukturerade frågor kan vara relativt öppna så att respondenten inte svävar ifrån ämnet samtidigt som frågorna kan utformas så att de kan samla in svar om individuella upplevelser av ROS-zoneringen och Fulufjället som plats. Dessutom kan intervjudata kombineras med mina egna insikter från observationsstudien (Esaiasson, m.fl, s.234,235). Intervjupersonerna intervjuas genom Zoom samt diktafon. Respondentinformationen är sammanställda i en tabell som visar vilken arbetsinriktning respondenten har samt hur långa intervjuerna är (bilaga 9). Ett e-mail (bilaga 10) skickas till samtliga respondenter som frågas om de kan tänka sig att ställa upp på intervju. Experterna hittas främst genom snöbollsurval. Vilket innebär att respondenter frågas under intervjun ifall de känner andra som är intresserade av att medverka i studien. Esaiasson m.fl., menar att snöbollsurval används för att hitta alternativa respondenter till ett projekt genom respondenter som redan tackat ja till att vara med på intervju (Esaiasson m.fl, 2017, s.189). Anledningen varför snöbollsurval används är för att studien är intresserad av att intervjua personer som har erfarenhet eller kunskap av zoneringen som förvaltningsverktyg.

3. 5.2. Utformning av semistrukturerade frågor

Experter tilldelas olika semistrukturerade frågor eftersom vissa experter möjligen har en annan teoretisk bakgrund om ROS-zoneringen medan andra experter antas ha mer praktisk erfarenhet om ROS-zoneringen (bilaga 11). Samtidigt strävar examensarbetet efter att utforma samtliga intervjufrågor så lika varandra som möjligt, samtidigt som hänsyn tas till olika målgrupper. Gemensamt handlar alla frågor om hur ROS-zoneringen uppfattas i samband med besökare, hur besökare använder zonerna samt vilka de viktigaste utvecklingarna med Fulufjället som destination är i framtiden. Anledningen varför frågorna till experterna även behandlar besöksökningar är för att ROS-zoneringen används året om, samt att turism- och

friluftsliv sker året om. Därför vill examensarbetet utvärdera ROS-zoneringen så holistiskt som möjligt genom intervjuerna eftersom observationsstudien endast undersöker zon tre samt zon fyra under en mindre tid under lågsäsong. Esaiasson m.fl., (2017) menar att kvalitativa data kan bearbetas genom att leta efter samband mellan data (s.67, s.279). För att förstå intervjumaterialet bättre transkriberas först materialet. Intervjuerna lyssnas därefter igenom flera gånger för att hitta samband mellan respondentsvaren. Speciellt intresse ges till de frågor som respondenterna svarar samma sak på eller delvis samma sak. Svar som skapar mönster i intervjudata läses mer om i resultat samt diskussionsavsnittet (se avsnitt 4 samt 5).

3. 5.3. Intervjufrågor till norska respondenter

Det är det viktigt att ta reda på hur norska experter uppfattar ROS-zoneringen eftersom Nationalparken både tillhör svensk och norsk sida samt att båda delarna av Nationalparken vill samarbeta för att sprida besökare över hela Nationalparken. När besökare sprids gränsöverskridande blir ROS-zoneringen viktig för de norska experterna eftersom inte alla zoner i dagsläget är skapade för att hantera olika mängder besökare.

Den norska sidan har ingen ROS-zonering därför skiljer sig de norska intervjufrågorna (bilaga 12) lite från frågorna som experterna tilldelas. Frågorna är fler samt har justerats för att passa Fulufjellets Nasjonalpark. Samtidigt har de norska frågorna mycket gemensamt med intervjufrågorna till de svenska respondenterna. Frågorna till de norska experterna handlar exempelvis om lokala experter känner till ROS-zoneringen på den svenska sidan samt om experten vet vad ROS-zoneringen gör. Experterna frågas även vilka de viktigaste utvecklingarna är för Fulufjellets Nasjonalpark. Intervjuerna skickas i förväg till de norska experterna för att intervjufrågorna är formulerade på svenska.

3. 6. Validitet & reliabilitet

Avsnittet handlar om hur examensarbetet reflekterar och hanterar validitet och reliabilitet som är kopplat till valda metoder och data som samlats in under examensarbetet. Validitet kan definieras som trovärdighet, överförbarhet, pålitlighet samt hur mycket av data som kan bekräftas av andra. Kvalitativ forskning undersöker fenomen och upplevelser vilket innebär att trovärdigheten i validiteten är tolkningsbar (Trochim, 2022).

3. 6.1. Validitet & reliabilitet inom dokumentanalysen, intervjuerna samt observationsstudien

Validitet inom textanalys mäts genom vilka som skrivit dokumentet som analyseras (Bergström & Boréus, 2012, s.41). Exempelvis har myndighetsdokument högre validitet än ett fåtal inlägg på sociala medier. Dokumentstudien behandlar Fulufjällets skötselplan som är skriven på uppdrag av Naturvårdsverket år 2002 vilket är en statlig myndighet. Validitet kan även mätas genom att undersöka hur texten kan bidra med nya förklaringar till en situation (Winther Jørgensen & Philips, 2000, s.123). Diskursanalysers validitet undersöks genom att se hur ord relaterar till olika sammanhang i texten. Reliabiliteten inom textanalyser kan säkerställas genom att vara noggrann i processen samt genom att läsa texterna som undersöks flera gånger. Den upprepade läsningen kan ge forskaren möjlighet att vara kritisk mot sin egen läsning (Bergström & Boréus, 2012, s.23,43).

För att kontrollera trovärdigheten i materialet dokumenteras observationsstudien genom att ta bilder på platserna som utforskas samtliga dagar genom observationsstudien. Validiteten i examensarbetet ska även vara överförbar till andra studier, vilket innebär att resultaten måste kunna överföras samt förklaras i andra studier utanför examensarbetet (Trochim, 2022). För att göra validiteten överförbar har data som samlats in genom samtliga metoder visualiserats i figurer samt bilagor. Observationsbilderna har visualiserats som bilagor (bilaga 5, 6, 7), ett observationsschema (bilaga 4), en tabell med tillhörande bilder som visar utformandet av diskursanalysen (bilaga 1, 2, 3), fältanteckningar (bilaga 8), en karta över de leder och punkter som är viktiga för observationsstudien (figur 4), samt en respondenttabell bifogas (bilaga 9).

Validitetens pålitlighet handlar om att forskaren har ett ansvar att dokumentera eventuella förändringar i studien som eventuellt kan påverka insamlat material (Trochim, 2022).

Exempelvis utforskas observationsstudien på samma platser till fots varje dag.

Examensarbetet tar även hänsyn till detta genom att belysa störningar när data samlas in. Mer om detta kan läsas i metodkritiksavsnittet (se avsnitt 3.6). En metod som kan användas för att säkra validitet är att vara kritisk mot andra studier (Trochim, 2022). Ett exempel på hur examensarbetet reflekterar över vad studien mäter är genom att ifrågasätta om enkäter mäter ROS-zoneringen som ramverk. Vilket bidragit till att studien använder en metod som är inspirerad av flera tillvägagångsätt. Dessutom argumenterar studien för att materialet som samlas in från dokumentstudien, intervjuerna samt observationsstudien undersöks för att just de materialen bäst kan förklara vad ROS-zoneringen som förvaltningsstil påverkar ett område.

Reliabilitet säkras genom att använda samma tillvägagångsätt flera gånger. Vidare kan reliabiliteten testas genom att undersöka hur ofta ett fenomen sker under samma tidsperiod (Trochim, 2022). Både observationsstudien och intervjuerna genomfördes på samma sätt flera gånger eftersom syftet med diverse metoder är att hitta samband i data som samlas in. Ett exempel på hur reliabiliteten tas hänsyn till är att data har undersökts flera gånger genom examensarbetets process. Flera olika metoder används dessutom för att uppfatta om data som samlas in genom olika metodprocesser visar samma sak. För att göra observationsstudien så reliabel som möjligt är observationsstudierna schematiska.

3. 7. Etiska överväganden

Respondenter intervjuas i examensarbetet vilket innebär att etiska frågor och tillvägagångsätt reflekteras över. Roberts & McCartan (2016) menar att etik inom forskningsfrågor är en process vilket innebär att de etiska valen som sker inom forskningen sker i samspel med de som intervjuas (s.208). Tidigare förklaras att respondenterna informeras om att examensarbetet utvärderar ROS-zoneringen i samband med besök och besöksökningar i ett e-mail som skickas ut till alla respondenter innan respondenterna svarar att de vill ställa upp på intervjuer. Respondenterna är även medvetna om att intervjuerna spelas in med diktafon endast i syfte att data ska kunna analyseras efter intervjun. Respondenterna frågas innan intervjuerna om de godkänner att spelas in för att data ska analyseras i studien.

Respondenterna är anonymiserade för att examensarbetet inte frågar respondenterna om deras namn ska stå med i rapporten. Respondenterna informeras om att intervjumaterialet som spelas in inte sprids från diktafonen. En av respondenterna vill att inspelningen raderas från diktafonen efter att examensarbetet är klart vilket inte är något problem för examensarbetet.

3. 8. Kritisk metodreflektion

Metodkritiken reflekterar över brister med metoderna som används. Dessutom förklaras hur enkätstudier kan komplettera ROS-zoneringsforskningen i framtiden. Avsnittet belyser även fördelar med att sätta ihop en egen metod utifrån svenska- och utländska exempel.

Dokumentstudiens diskursanalys undersöker Fulufjällets skötselplan. Fulufjällets skötselplan har inga tidigare genomförda textanalyser, detta innebär att dokumentanalysen inte kan jämföras med andra studier förutom egna perspektiv och tolkningar. Samtidigt anses dokumentstudien som nödvändig eftersom det inte finns några tidigare perspektiv som

undersöker hur formuleringarna som skapar zon tre samt zon fyra faktiskt kan tolkas utefter ords specifika betydelse och sammanhang. Dokumentstudien stödjer upp frågeställning ett som handlar om hur experterna ser ROS-zoneringen i relation till besök ur ett holistiskt generellt perspektiv. På grund av att skötselplanen explicit skriver att zon tre samt zon fyra är utformade att klara besök, medan zon ett samt zon två inte är lika tåliga för olika besöksnivåer undersöks inte de generella kriterierna för zon ett samt zon två. Då de enligt skötselplanen är väldigt annorlunda från hur zon tre samt zon fyra är utformade.

Den norska sidans skötselplan för Fulufjellet Nasjonalpark undersöks inte eftersom Nationalparken inte använder ROS-zonering. En jämförelse mellan olika styrdokument skulle däremot kunna ge indikationer för hur ROS-zoneringen som förvaltningsverktyg skiljer sig från andra förvaltningsmetoder.

Observationsstudien använder ett schematiskt upplägg vilket kan göra att spontana händelser i närliggande områden som kan vara relevanta för examensarbetet inte uppfattas. Ytterligare reflektion som övervägs inom observationsstudien är att olika spår från olika besökare följs för att utforska zonerna på olika sätt. Samtidigt trampar även mina egna spår upp kanalisering vilket skulle kunna uppmuntra andra besökare att följa spåren. Därför hålls ett kritiskt förhållningssätt till nya spår samt att observationsstudien strävar efter att göra minsta möjliga egna avtryck i snön. I samband med att undersöka spåren på marken reflekteras även över när senaste kraftiga snöfall var för att estimeras ungefär hur gamla spåren som följs är. Naturum frågas därför när senaste kraftiga snöfallet var och det senaste kraftiga snöfall föll cirka 2-3 månader innan observationsstudien sker. Vilket innebär att spåren som observeras i snön antingen inte är äldre än så.

Intervjuerna görs över Zoom med undantag från en respondent. Nackdelar med att använda Zoom är att internet är kritiskt för att göra intervjuerna och några av intervjuerna är med om internetstörningar. Utöver påverkar internetstörningar två av intervjuerna genom att respondenterna inte hör de två första frågorna. För att hantera hur internetstörningarna påverkar intervjuerna frågas de två respondenterna ifall de vill svara på intervjuernas första samt andra fråga en ytterligare gång eftersom båda inte förstått att ROS-zoneringen och zonering är samma sak. Vilket framkommer efter att diktafonen stängs av. Den tredje respondentens intervju kopplas inte upp på Zoom eftersom internetet för respondenten är för svagt. Därför hanteras detta genom att intervjun sker via telefon. Den femte respondentens intervju avbryts några sekunder vilket orsakar några sekunders tystnad i diktafonen tills Zoom

kopplas upp igen. Därefter fortsätter intervjun som vanligt. Däremot reflekterar examensarbetet över att intervjuvaret kan ha blivit kortare eftersom respondenten blir avbruten. Internetstörningarna kan alltså riskera att data eventuellt inte är fullständiga från vissa respondenter. Om metoden används igen kan intervjuerna bokas med personerna som faktiska möten i stället. Vid faktiska möten hade diktafonen bara startats och snabbt kunnat justera intervjun vilket görs under en av intervjuerna där respondenten vill svara på två av frågorna direkt. En ytterligare reflektion är att ha två ytterligare frågor för att försäkra att intervjupersonerna faktiskt får möjlighet att uttrycka övriga kommentarer. Frågorna kan formuleras som ”Finns det något du själv vill tillägga?” eller ”är det någon fråga du skulle vilja upprepa?”.

Fördelarna med att skapa en egen metod ur både svenska-och utländska metodexempel som berör ROS-zoneringen är att examensarbetets metod inte inskränks av att ROS-zoneringen appliceras i Sverige. Examensarbetet utgår från att olika internationella utvärderingsmetoder går att använda samt inspireras av eftersom det är subjektiva upplevelser samt representationer av natur som undersöks för att utvärdera ROS-zoneringen. Nackdelarna med att sätta ihop en egen metod som inspireras av tidigare forskning är att det är svårt att göra jämförelser med andra studiers resultat. Att skriva själv kan dessutom vara en nackdel eftersom fler skribenter kan kontrollera validitet tillsammans.

4. Resultat

Resultatet presenterar först frågeställning ett: ”hur upplever olika experter att ROS-zoneringen fungerar i samband med besök i Nationalparken?”. Därefter presenteras frågeställning två: ”hur fördelas besökare inom Fulufjällets zon tre och zon fyra under april och på vilka sätt påverkas Fulufjällets ROS-zonering av snöbelagd terräng?”

4. 1. Dokumentstudie av zon tre samt zon fyra & upplevelser av ROS-zoneringen

Datamaterialet samt respondentsvaren som behandlar frågeställning ett: ”hur upplever olika experter att ROS-zoneringen fungerar i samband med besök i Nationalparken?” presenteras nedan. Först presenteras resultaten från dokumentstudien som har analyserat zon tre samt zon fyras generella kriterier därefter presenteras svaren från de semistrukturerade intervjuerna.

4. 1.1. Dokumentstudiens resultat

Dokumentstudien om zon tre samt zon fyras generella kriterier indikerar att människor inte bara besöker zon tre samt fyra, människor är en del av zon tre samt fyras karaktäristik vilket underliggande skulle kunna påverka experters vision med områdena när zon tre samt zon fyra utformas.

4. 1.1.2. Diskurs av zon tre

Sammanfattningsvis kan sägas att de generella riktlinjerna inom Fulufjällets skötselplan för zon tre skapar en bild av en plats där natur kan upplevas av många olika personer med många olika friluftsintrassen. Nästan alla anläggningsrelaterade ord inom zon tre har koppling till ord som förekommer inom natursammanhang som exempelvis ”leder”, ”friluftsanordningar” eller ”skotertrafik”. De två orden som skiljer sig är ”service” och ”tillrättaläggning” som skulle kunna användas inom flera olika sammanhang som handlar om fysisk planering. De naturbeskrivande orden formuleras som ”stillhet”, ”opåverkad”(natur), ”avskildhet” och ”skogslandet”. Det enda ordet som skiljer sig från övriga naturbeskrivningar är ”bullerstörning” men som används i ett sammanhang som beskriver ”skoterleder”. Vilket är ett ord som skulle kunna kopplas till en aktivitet som sker i naturen. De anläggningsrelaterade orden samt de naturbeskrivande orden har därför gemensamt att kopplas till händelser som inte är vanliga att använda när urbana miljöer beskrivs. Exempelvis anläggs inte vindskydd eller skoterleder i urbana miljöer. En stadspark kanske inte beskrivs som ”skogslandet” eller en plats som personer upplever ”stillhet” eller ”avlägsenhet” på. Några av de aktiviteter som beskrivs inom de generella beskrivningarna är ”älgjakt”, ”hyra roddbåtar”, ”skidåkning” och ”hundspannskörning”. Vilket ger implicita budskap om att zonen används året om av flera olika besökare med olika intressen. De generella riktlinjerna skriver även att besökare kan uppleva att ”klara sig själv”, vilket indikerar på att området kan passa någon som vill uppleva natur i ensamhet. De socialt relaterade orden beskriver att zon tre är till för ”grupper av besökare” och dessutom kan beskrivas som en plats där ”flera möten” kan ske. Vilket indikerar att det finns olika platser där fler eller färre människor vistas.

4. 1.1.3. Diskurs av zon fyra

Skötselplanen nämner att zon fyra har möjlighet att hantera större mängder besök. Därför bör zonen prioriteras av förvaltning (Naturvårdsverket, 2002). De generella kriterierna för zon fyra säger samtidigt att det finns maktperspektiv mellan zon fyra samt resterande zoner på grund av fokuseringen på anläggning. Anläggning som ord handlar om fysisk planering och kan vidare associeras till någonting som inte sker av sig självt utan relaterar till infrastrukturella beslut som experter som jobbar med ROS-zoneringen väljer. Vilket belyser makt eftersom inte alla människor kan göra infrastrukturella val och naturen som attribut kan inte heller styra över vilka infrastrukturella val som i slutet väljs för att omforma området. Orden som relaterar till beskrivningar av naturmiljön säger att zon fyra både har naturmiljöer samt attribut som kan kopplas till urban aktivitet på samma plats. Ord som beskriver natur såsom "rasbranter", "vattenfallet", eller "Den stora ursköljningen" ställs i kontrast när området samtidigt beskrivs med urban prägel som att en aktivitet är att "utforska områdets service". Kontrasten mellan de olika ordens värden gör att området både skulle kunna utvecklas kreativt eftersom många andra värden ryms mellan "natur" och "urban". Samtidigt skulle styrningen av området kunna bli svår för experterna som arbetar med zoneringen eftersom besökare redan har socialkonstruerade uppfattningar om vad som ska finnas inom en miljö som beskrivs som urban eller inom en miljö som bara består av natur. Aktiviteterna som beskriver zon fyra presenteras som upplevelser besökarna kan göra mycket samt lite av. Aktiviteterna som går att göra lite av har värden som kan associeras med naturmiljöer utan infrastruktur men som har placerats i ett sammanhang som belyser anlagda områden. Ord som "tältning", "klättring" eller "jakt" har redan socialt konstruerade värden som relaterar till aktiviteter som kan kopplas till naturmiljöer. Exempelvis är det allmänt känt att jakt inte utförs inom urbana områden eller att klättring inom städer vanligtvis sker inne i sportlokaler med klättervägg. Genom att sätta aktiviteterna inom en urban prägel uppstår en kreativ vinkel på hur aktiviteterna skulle kunna utövas som inte tillhör begreppen från början. Detta skapar nya kreativa perspektiv på hur aktiviteterna kan utövas. Till exempel är det svårt att avgöra om tältning som aktivitet ändrar betydelse för besökaren om aktiviteten utförs i anslutning till infrastruktur. Exempelvis, vill besökare fortfarande tälta inom Fulufjället om infrastrukturen som angränsar till tältningen inte finns? Om inte, vad gör det med tältning som en aktivitet? Orden som relaterar till social aktivitet är främst skrivna i plural vilket innebär att de generella kriterierna utgår från att besökare kommer att träffa varandra eller besöka zonen i grupp. Vilket skulle kunna stänga tolkningsmöjligheten för experter att zon fyra trots anläggning

skulle kunna bli en plats där ensamhet ändå kan upplevas. Vilket från början i texten skapar en föreställning om att många besökare ska vara i zon fyra.

4. 2. ROS-zoneringen som hjälpmedel

Respondenterna svarar att ROS-zoneringen främst är en vägvisare som hjälper till att göra olika förvaltningsval som kopplas till anläggning och områdesbestämmelser. Samtliga tio respondenter svarar att de känner till den svenska sidans ROS-zonering. Samtidigt svarar några av respondenterna att ROS-zoneringen endast pratas om som ”zoneringen”.

Respondenterna frågas även de känner till ROS-zoneringen och om de vet vad ROS-zoneringen används för.

”Ja, den handlar väl om att fördela besökare lite utifrån vad de vill göra i området kan man säga. Det står för rekreation opportunity spektrum så att man försöker få besökarna att få den bästa upplevelsen genom att man styr dom lite till olika områden, beroende på kanske var dom är lite intresserade av. Så tänker jag mig.”

Samtliga respondenter svarar att ROS-zoneringen hjälper förvaltning att få en mer enad bild över Nationalparken. Dessutom hjälper ROS-zoneringen förvaltning att göra val som passar olika områden samt att ROS-zoneringen hjälper till att skapa områden som har rekreativa syften.

”Nei, altså. Jeg tenkte jo de at det er sånn at det definerer da ulike zoner innenfor parken som tydeliggjør at det er strengere regler innenfor et område kontra et annet område eller motsatt. Så det er den. Ja, det er slik jeg oppfatter den sonen inndelingen da. Men der er vel også definert i selve verneforskrifter? kanskje hva som er i de ulike hva som er lov i de ulike zonene?”

Respondenterna menar att ROS-zoneringen kopplas till regler inom zonerna vilka påverkar hur enskilda områden utformas. En respondent nämner även att ROS-zoneringen har naturbeskyddande syften.

”ROS-zoneringen beskyddar naturen, så att man inte får göra saker som skadar naturen. Men ändå göra att man kan besöka vissa delar mer effektivt. Ja.”

Respondenten svarar att ROS-zoneringen har ett naturbeskyddande syfte i samband med att nya aktiviteter skapas vilket kan göra att besök delas upp genom att vissa områden kan besökas mer än andra. Sammanfattningsvis kan därför sägas att ROS-zoneringen tros göra tre

saker, nämligen ha koppling till aktiviteter i relation till naturbevarande samt bör fungera som ett hjälpmedel för förvaltning när destinationen utformas.

4. 3. ROS-zoneringen & populära områden

Fråga tre handlar om vilka zoner som är mest populära. Respondenterna svarar att zon fyra är mest populär. Vilket den även förväntas att vara eftersom zonen tål höga besök.

”Ja, det är ju zon fyra som är den tillrättalagda zonen [...] Och det är klart, det kanske säger sig lite självt för man kanaliserar människor, [...] Den är ju liksom tillrättalagd för att man ska vara där.”

”Det är zon fyra och den är ju så att säga skapad för att kunna tåla stort besöksstryck.”

Båda respondentsvaren belyser tydligt att zon fyra förväntas att tåla besök.

En egen reflektion är att det är oklart hur många besökare som kanaliseringen inom zon fyra tål samtidigt tills besökare inte sprids ut längre.

Frågorna till experterna handlar både om vad som motiverar turisterna att besöka Fulufjället samt vilka områden som är populärast inom Nationalparken. Samtliga svenska respondenter som svarar att de populäraste områdena är zon tre samt zon fyra. Dessutom svarar samtliga svenska respondenter att Njupeskärsvattenfall är anledningen till att zon fyra är så populär.

”Ja, det är ju den som vi har då, zon fyra som vi kallar för anläggningszon där Njupeskar ligger och där många av våra vandringsleder startar och sen har vi zonen uppe på fjället på den norra delen som är zon tre som kallas för en högaktivitetzon.”

Enligt experterna är zon fyra samt zon tre de två zoner som genererar mest besök inne i Nationalparken. Under observationsstudien uppmärksammas att zon tre samt zon fyra är väldigt olika. Däremot har de båda zonerna gemensamt att höga naturvärden såsom ”kalfjäll” eller ”vattenfall” är lättillgängliga att utforska. Vilket även indikerar att väldigt många av de som besöker Fulufjället kanske vill ha upplevelser som garanterar en närhet till höga naturvärden utan att besökaren behöver anstränga sig utöver det vanliga.

Fulufjellet Nasjonalpark frågas vilka områden som är mest populära för att ta reda på om besökare samlas mer inom vissa områden än andra som i Fulufjällets fall.

De två norska respondenterna beskriver att den södra delen av Fulufjellet Nasjonalpark är mest populär att besöka samt stentrappan vid Fulufjällets huvudingång. Dessutom frågas de norska respondenterna vad som motiverar turisterna att besöka Fulufjellet Nasjonalpark vilket båda respondenterna svarar är olika naturintressen, vildmark, frid och stillhet men även att vissa besökare har stuga i södra delen av Fulufjellet.

”Ja, det er jo det området i sør der du har hyttefeltet i Fulufjellet alpínsenter og ja, de hyttefeltene som ligger i nærheten derfor er det mye, mye folk i utgangspunktet, og så har du den tilrettelagte stien da som går opp på Brynflå da opp til grensa.”

Sammanfattningsvis svarar både de svenska samt de norska respondenterna att de populäraste områdena oavsett ROS-zonering är de anlagda områdena. Samtidigt visar även motivationen hos besökarna inom den svenska samt norska sidan att besökarna vill ha tydliga lättillgängliga naturupplevelser som gärna ligger i anslutning till anläggning.

4. 4. ROS-zonering & kanalisering

För att ta reda på hur ROS-zonering som ett förvaltningsverktyg fungerar i samband med kanalisering frågas respondenterna vad de anser är ”viktigast för att sprida ut besökare”.

Vidare indikerar respondenternas svar att anläggning är viktigt för att sprida besökare.

Experterna frågas dessutom hur en eller flera zoner kan utvecklas i framtiden. Svaren visar att spridning av besökare är en viktig fråga för Fulufjällets Nationalpark för att minska sociala och ekologiska slitage inom zon fyra som överbelastas.

”Trängseln minskar när man gör leder som slingrar sig fram och bak. Men det är klart, information i största allmänhet är ju ett viktigt redskap då det är dyrt att bygga nya leder.”

Experterna svarar att anlagda lösningar sprider besökare inom ett område. Samtidigt är kommunikation med besökare som handlar om vad som kan upplevas i parken viktigt i spridningssyften eftersom det är kostsamt att bygga ny infrastruktur. Detta indikerar att byggda lösningar endast är en del av en lösning på hur besökare kan fördelas men som bör

kompletteras med andra tillvägagångssätt. I avsnitt 4.7 kan läsas närmare om vad respondenterna svarar om hur ROS-zoneringen fungerar i kommunikativa sammanhang.

”Genom att göra det lättillgängligt, till exempel med en bra vandringsled som är bra markerad och inte har några trasiga spränger så man hittar på den helt enkelt. Merparten av besökare följer den och vill man inte ha besökare inom vissa delar då har man helt enkelt inga leder.”

En respondent svarar vidare att byggda lösningar inte endast kan fungera för att leda besökaren genom naturlandskap utan anlagda lösningar kan även ha en avspärrande effekt. Detta innebär att lättillgänglighet inte bara kan ses som en tillgänglighetsaspekt som för människor närmare naturen utan samtidigt skapar barriärer mellan människor och natur.

”Ehm, hur? Jag tänker att man kan ju börja berätta vad som är så speciellt i dessa områden. Till exempel Göljån, Göljådalen, det vet man ändå att det finns en historia, men i dalen där jag är i södra delen är det inte lika tydligt vad som finns. Så det kan man berätta så tror jag att folk är mer intresserade av att besöka.”

En av respondenterna menar att vissa målpunkter i Nationalparken är lättare för besökare att förstå eftersom de har en tydlig historisk koppling. Historia inom naturlandskapet skapar därför en mer enhetlig bild om vad besökaren ser. Detta indikerar att zoneringen belyser vissa platser mer än andra, inte bara genom kanalisering utan även genom att de platser som kanaliseras anpassas för att lyfta historia eller speciella naturvärde medan andra områdets unika attribut inte lyfts eftersom de inte är menade att besökas. En egen reflektion är att utformningen kan påverka hur Fulufjällets Nationalpark porträtteras utåt i framtiden. När en zon får mycket mer uppmärksamhet än andra zoner skalas oavsiktligt unika attribut bort från de andra zonerna eftersom det inte läggs lika mycket tid på att dokumentera och planera för de andra zonerna. De attribut som lyfts inom en plats blir därför identiteten för platsen.

Samtidigt menar en respondent att besökstrycket inom zon fyra skulle kunna jämnas ut genom att skapa attraktiva målpunkter inom exempelvis zon två.

”Ja, jag tänker att delar av zon två kanske skulle kunna utvecklas i anledning att sprida besökare. Det är ju verkligen så att zon tre och fyra ska klara mycket besök och att vi ska anpassa det, så att de tål den mängden av besök, men nu är det extremt mycket besök och

jag tänker att ett, det är för att undvika slitage men även två, det blir inte riktigt det man förväntat sig. Utan man kommer dit till ett trafik kaos, får stå i tre km bilkö, innan man är framme till det man trodde var lättillgängligt. Det blir inte riktigt det som upplevelsen skulle vara. Och just nu finns det inte så många alternativ som konkurrerar med de här besöksmålen, men man skulle kunna hänvisa andragångsbesökare eller mer rutinerade till andra delar. Och att man kan skapa sevärda punkter så att man har någonting extra som är värt en promenad. Och då krävs det ju lite anläggningar där som man kan kanske inte tänkt sig i den ursprungliga zoneringsplaneringen.”

Respondenten är medveten att zon två inte kan hantera besök däremot säger respondentens svar att det är svårt att hitta mer plats att exploatera inom zon fyra eftersom zonen redan är exploaterad. Respondenten belyser dessutom att andragångsbesökare kanske skiljer sig från förstagångsbesökare och kanske kan tänka sig att utforska fler områden. Besökarna skiljer sig däremot inte så mycket att andragångsbesökare vill ha större utmaningar eller ökad svårighet att ta sig till olika målpunkter.

Sammanfattningsvis tyder respondenternas svar på att ROS-zoneringsplaneringen både koncentrerar besökare samtidigt som anlagda leder förväntas sprida ut besökare. Dessutom funderar respondenterna om nya tydliga upplevelser skulle kunna göras inom zonerna som passar besökarna.

4. 5. ROS-zonering & irritation mellan besökare

Det kan finnas olika besökare som har olika mål och förväntningar med sin naturvistelse i Nationalparken. Tidigare respondentsvar visar att ROS-zoneringsplaneringen har en tendens att styra samt samla människor på olika platser. Respondenterna svarar olika när de frågas om det finns irritation mellan besökare inom Nationalparken generellt.

”Ja, det vi märker, det är ju att om besökarna som går längre in på fjället och är mer naturvana och ska ut och tälta och så där när de stöter på sådana som kanske är ute för första gången och lämnar skräp och sånt och inte liksom kan bete sig”

Respondenten syftar på att olika besökare har olika beteenden beroende på tidigare naturerfarenhet. Detta märks när olika besökare träffas i naturområden eftersom mer

naturvana personer anser att personer med mindre naturvana inte gör rätt i naturen. Vilket belyser underliggande sociala normer inom Fulufjällets naturområden.

"Inne i parken där är det inte, men innan man kommer in, liksom när det är långa köer av bilar där blir man väldigt irriterad."

Flera av respondenterna nämner parkeringen i zon fyra samt att höga besöksstryck under sommaren inte är vad besökare föreställer sig. Under högsäsong kan irritation mellan besökare på zon fyras parkering märkas. Detta skulle kunna belysa att besökare inte föreställt sig att många andra personer vill semestra i Fulufjället samtidigt som en själv. Samtidigt kan irritationen på parkeringen också belysa att det inte alltid varit en överfull parkering under högsäsong men att det är ett nytt fenomen som besökare inte är vana vid.

De norska respondenterna frågas om de upplever irritation mellan besökare inom Fulufjellet Nasjonalpark vilket en respondent svarar att de inte har. Samtidigt menar en annan respondent att fåtal besökare kanske undviker Fulufjellets stentrappa för att det blivit mycket mer besök än förut, men att inga konflikter syns. Däremot påverkas djurlivet delvis av högre besöksstryck eftersom en rovfågel har flyttat från området. Några av respondenterna inom den svenska sidan svarar dessutom att de inte vet om konflikter uppkommer eller att de inte upplever tydliga konflikter samtidigt som andra svenska respondenter säger att konflikter finns. Framst på platser där det är många personer samtidigt under samma period. Sammanfattningsvis kan sägas att konflikter kanske inte är vanligt inom Fulufjället men ökar när besöken är höga. Samtidigt menar de två norska respondenterna att konflikter mellan besökare inte förekommer. Däremot påverkar ökade besök djurlivet.

4. 6. svenskt & norskt samarbete

Några av intervjufrågorna till experterna innehåller respondentsvar som handlar om att Fulufjällets Nationalpark vill samarbeta mer med Fulufjellet Nasjonalpark men även tvärtom.

"Ja, vi har ju, hade ett besöksstrategiprojekt 2016 till 2018. Där vi tillsammans med Norge tittade på hur en besöksstrategi för oss som jobbar med förvaltning av Nationalparkerna, hur vi ska tänka kring det och var vill vi ha besökare i framtiden? [...] Vi har ganska många besökare som det ser ut idag, men vi skulle gärna vilja att dom upptäckte mer av fjället. Så där har vi ju gjort ett antal fokusområden. Vi har ju inte zonerat om fjället på något vis, men

alltså vi har gjort ett antal fokusområden och det är framför allt ja, men som jag sa att det är i södra änden där de har sin huvudentré [...]. Vägen vi gärna vill att man ska kunna gå över gränsen, att det är en rolig grej”

Flera respondenter menar att det norska samarbetet kan utvecklas och bli bättre, bland annat genom att sprida besökare över kalfjället samt genom att skapa upplevelser runt gränsen. Förvaltning kan även använda sig av gemensamma styrdokument för en mer enhetlig utveckling av Nationalparken. Samtidigt indikerar de norska respondenternas svar att det svenska samarbetet är önskvärt från norsk sida men går långsamt.

”Ja litt dårlig vil jeg si egentlig. Nå har det jo vært pandemi og litt sånn, men det er behov for en mye større, samarbeid mellom Norsk og svensk. Nå har vi jo fått en ny forvalter på Norsk side da, så hun har jo tatt kontakt med svensk side, så det er jo en dialog der. Men det er det er et veldig potensiale for å samarbeide mye mer for å få til for eksempel et helhetlig stilnet i hele som går på tvers av grensen og kanalisere besøkende da på en måte så.”

Båda sidorna av Nationalparken vill samarbeta mer för att sprida ut den svenska sidans besökare men även så att Nationalparkens ytor används på ett effektivare sätt. Båda parter anser även att det är en bra idé att föra besökare närmare gränsen.

4. 7. ROS-zoneringen i kommunikativa sammanhang

Fråga sju som ställs till experterna behandlar vilka metoder som används för att lära ut om ROS-zoneringen. Svaren skiljer sig från varandra, några av respondenterna säger att zoneringen kommuniceras på internet genom kartor samt foldrar. Respondentens svar indikerar även att zoneringen har lärts ut tidigare till besökare men att besökare har svårt att förstå vad zonering är samt varför det är intressant för deras vistelse.

”Vi har ju själva zoneringen i vår vandringskarta, men det var många som var hemskt osäkra på det så vi gjorde om vår vandringskarta lite så den som nu ligger uppe på nätet [...] Så vi hoppas att det har gjort det lättare för folk och förstå vad som gäller i de olika zonerna.”

”Att man informerar på hemsidan gör man ju. Sveriges nationalparker har en gemensam sida för alla nationalparker, där tror jag att man hittar informationen. Sen så hittar du det

på Länsstyrelsen hemsida. Foldrar och inriktat i kartan [...]. Så finns det kartor och där finns de här zonerna, gränserna är inritade.”

Samtidigt finns respondenter som svarar att ROS-zoneringen inte ska läras ut för att ramverkets betydelse inte påverkar besökarens upplevelser eller vistelse.

”Ja, det vet jag inte. [...] Det är dock ingenting som, som kommuniceras ut att fjället har olika zoner. Det är ju också ointressant för besökaren. Jag tycker inte att man ska göra det heller.”

Samtidigt händer något intressant när frågan formuleras om.

Två respondenter frågas: ”vilka metoder används för att lära ut om områdena till besökarna?”

Eftersom respondenterna missförstått att ROS-zoneringen är samma sak som zoneringen. Anledningen varför det är viktigt att skilja på generell zonering och ROS-zonering som begrepp är för att de delar in områden efter olika syften. Zonering är områdesuppdelning av olika intressen inom samma geografiska plats och kan användas inom marina områden, stadsområden samt rurala områden. ROS-zonering däremot handlar om uppdelning av naturområden efter naturens bärkapacitet och aktiviteter inom samma destination. Därav justeras frågan så att intervjun ändå kan genomföras. Svaren skiljer sig därför från tidigare respondenter men ses som anmärkningsvärda.

”Ehm, det är väl Naturum som finns, sen så är det genom personalen där. Vid Njupeskäret finns det jättefina skyltar till exempel som förklarar vad man ser. Ehm ja. Och sen finns det guider, men det är väldigt individuellt. Det är inte ofta man har en guide med sig såklart så. Skyltarna är jättebra faktiskt. Det har man inte i södra delen, det finns inga skyltar. Då är det svårare att förstå var man är och vad man ser.”

Respondenten svarar att olika områden lärs ut om olika mycket beroende på vilket område besökaren befinner sig i. Den andra respondenten svarar likartat men belyser även att sociala medier är viktigt för att lära ut om olika områden.

”Eh, ah, jag tror en del kommer vara guidade turer, och sedan sociala medier, det betyder att det ska vara lite mera, inte bara bilder utan lite mer information om de här områdena så att det är lite lärande. Nyheter kanske, om områdena som är i parken. Och det är vi som behöver göra mer lärandematerial, och det lättaste tänker jag är sociala medier. Ehm,

men också en del att vi har flera olika aktiviteter med skolor. Jag tror det också är viktigt att man kan skicka med material till skolor.”

Vad som är intressant med frågornas olika formuleringar är att ingen av respondenterna som frågas hur zoneringsläran ut till besökare automatiskt kopplar ihop frågan med områdesspecifika attribut. Vilket är en av anledningarna till att olika ROS-klasser skapas. En egen reflektion är att tidigare intervjufrågor till experterna visar att de förstår att de olika zonerna har olika områdesattribut. Samtidigt menar respondenterna att ROS-zoneringen är en vägvisare för områdesplanering som handlar om fysisk infrastruktur. Vilket skulle kunna göra det svårt att kreativt utveckla zoneringsläran som förvaltningsstil inom andra områden, exempelvis inom kommunikation, även fast zoneringsläran är tätt kopplat till vad som finns inom olika områden.

Sammanfattningsvis kan sägas att ROS-zoneringsläran som områdesindelingsverktyg kan både vara svårt för besökare att förstå men ramverket kan även vara svårt för experter att kommunicera ut om ramverket inte medvetet knyts till plats-specifika attribut.

4. 8. ROS-zoneringsläran & Nationalparkens viktigaste utvecklingar

Både svenska samt norska experter frågas vilka de viktigaste utvecklingarna är för både Fulufjället Nationalpark samt Fulufjellet Nasjonalpark.

”Det är ju allas natur på något vis så att vi ska vara tillgängliga, men det jobbar vi ju kontinuerligt med att försöka göra [...]. Det är ju viktigt att vi är tillgängliga som nu när det kanske inte är så många besökare. Men folk planerar sin sommar. Det är viktigt att vi finns tillgängliga på mejl och Messenger och Facebook. Och lika att dom ringer och vill ha hjälp kanske att planera en tre dagars tur [...]. Att det är bra ordnad tillgänglighet handlar ju också om att det ska vara lätt att hitta att det är tydligt. [...] Vi tror ju att det blir väldigt mycket besök eller för det har vi ju sett det. Trenden var ju uppåtående redan innan pandemin men, Frågan är ju då, liksom hur? Vad blir det för typ av människor som kommer och vad frågar dom efter? Så att ja. Det är lite då utmaningarna tillgänglighet och sen så funderar kring då.

En viktig utveckling för Fulufjället är att destinationen ska bli mer lättillgänglig både på plats samt digitalt. Dessutom är en annan viktig utveckling att mer information om besökare samlas in för att ta reda på vad besökare efter Covid19-pandemin fortsättningsvis vill ha.

Respondenten funderar om besökares beteende kanske förändras efter att pandemin är slut. En

egen refleksjon er at zoneringsplanen kan påverkas av endrede beteenden. Spesielt zon tre samt zon fire ettersom zonernas karakterer inte bara handlar om naturgeografiske karakter utan òven at zonerne utgjøres av menneske. Framst for at menneske er et karakterbeskrivende attribut for zon tre samt zon fire enligt skjøtselplanen. Dette innebær at menneskers beteenden automatisk mÅste tas hÅnsyn til nÅr zonerne utformes. Mange av respondenterna pÅ den svenske sida mener at tilgjengeligheten ska bli bÅttre for at sprida ut besøkere. Både genom anleggning samt økad kommunikasjon med besøkerna. Dessutom er det respondenter som mener at mer samarbeid med den norske sida av Nationalparken er viktig vilket ogsÅ kan ses som en tilgjengelighetsaspekt.

”Naturum kommer bli ònnu mer aktivt pÅ det hÅr lÅrande sÅttet [...] dÅ blir det ònnu mer tydeligere leder [...] mer tilgjengelighet til andre zoner kan jeg sÅge. OgsÅ mer samarbeid med norske sida”

En respondent mener at en viktig utvikling for Fulufjellet Nationalpark er at strÅve etter balanse mellom naturvÅrdning- samt friluftsliv men at besøkstrykket blivit sÅ kraftig at de naturvÅrdning aspektene er svÅre at bibehÅlle.

”Eh, Oj, ja det er ju sÅ at vi ska førsøke hÅlle en balanse. Dels for at bevare naturmiljøen i seg og dels bevare friluftslivet i seg sÅ dÅ kÅnnes det som at besøkstrykket har blivit sÅ hÅrt at det blivit ett avkall pÅ at skydde naturen i seg. Jeg tÅnker at vi mÅste lÅgge ònnu mer fokus pÅ at skydde naturen mot helt enkelt mot slitage.”

De norske respondenterna svarer at den viktigaste utviklingen for Fulufjellets Nasjonalpark handlar om økad kommunikasjon pÅ blant annet internett men òven at anleggning som hÅnterer økologisk slitage behøvs. Dette indikerer at både svenske og norske sida har liknende visjoner om hur Nationalparken enhetlig bør utvikles.

”FÅ opp mer informasjon og tilrettelegging de er de som vi har tenkt ut, dette er lite i dag. PÅ informasjon pÅ nett og besøkere som vi ida er i gang med. Det er noe vi jobber veldig mye med i År, parken er 10 År i År [...] Forsterkning for eksempel tilrettelegging sÅ ikke med økende besøk i naturen, sÅ er jo mer slitasje blir det. Men hvis vi klarer pÅ en mÅte Å legge stier der hvor det tales mer aksjen, sÅ vil det.”

”Besøk i parken, altsÅ de som kommer og vil besøke Fulufjellet at de klarer Å utvikle det pÅ

en bærekraftig et holdbart sett da. Sånn at du klarer å balansere naturverdier med økt besøk så det. Det er jo liksom det. Kanskje det viktigste da vi ønsker at folk skal besøke Fulufjellet, men samtidig så ønsker vi å ta vare på de verdiene som finnes der.”

Sammanfattningsvis kan sägas att båda sidorna av Nationalparken har gemensamt att de vill arbeta för att minska ekologiskt slitage inom parken. Båda sidorna vill öka kommunikationen till besökarna och hitta sätt att balansera upplevelsevärden och naturvärden. Samtidigt belyser svenska sidan av Nationalparken att behov av ny kanalisering och ökad tillgänglighet är viktigt för att hantera besöksstrycken inom zon fyra i framtiden.

4. 9. Zon tre & zon fyras besökare samt terräng

Datamaterial som behandlar frågeställning två: ”hur fördelas besökare inom Fulufjällets zon tre och zon fyra under april och på vilka sätt påverkas Fulufjällets ROS-zonering av snöbelagd terräng?” Presenteras i följande avsnitt.

4. 9.1. Zon tre Brottbäckstugan till vägskalet mot Rösjöstugorna

Observationsstudien visar att skoterspåret mellan Brottbäcksstugans parkering och vägskalet mot Rösjöstugorna används av flera olika friluftsutövare under samtliga observationsdagar. De vanligaste friluftsutövarna är snöskoterkörare medan de näst vanligaste friluftsutövarna är skidåkare. Dessutom används spåren av både familjer och par som vandrar eller använder snöskor och friluftsutövare med hund observerades. De olika besökarna indikerar att ROS-zoneringen varken separerar motoriserat friluftsliv från icke motoriserat friluftsliv eller separerar olika besökare från varandra oavsett besökarens syfte med vistelsen i zon tre (figur 6). Olika friluftsutövare räknas och dessutom togs bilder vilka visas nedan. I slutet av observationsstudien lades märke till att viss kanalisering smälter fram vilket får området att delvis ändra karaktär eftersom kanaliseringen syns tydligt i landskapet (figur 7).

Figur 6. Dag 3 (vänster). Snöskospår, fotspår och skidspår i snöskoterspår, tagna på skoterleden. Dag 2 (mitten). Skidspår från Tangåstugan som svänger in på skoterspåret. Dag 6 (höger) skidspår i skoterleden. Figure 6. Day 3 (left). Snowshoes tracks, tracks, and skitracks in the snowmobile trail. Day 2 (middle). Skitracks from Tangåstugan turning to the snowmobile trail. Day 6 (right) skitracks in the snowmobile trail.

Figur 7. Kanalisering som smält fram dag 5 (vänster) samt dag 6 (höger). Figure 7. Canalization that melted forth day 5 (left) and day 6 (right).

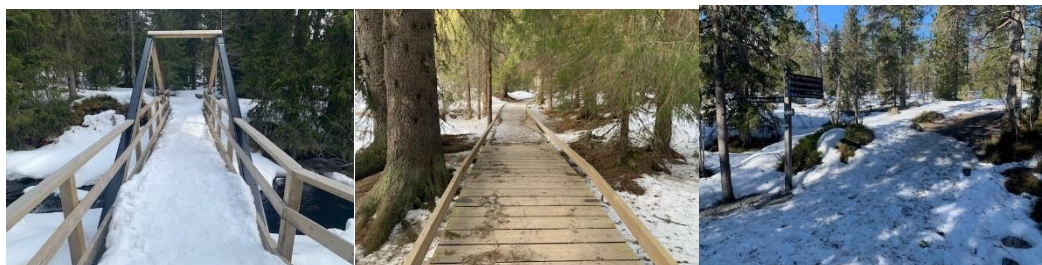
Mellan Brottbäcksparkeringen och Rösjöstugorna är samtidigt skoterspåret den enda vägen som går att använda för att ta sig in i området till fots när området är snöbelagt.

4. 9.2. Observationsstudie zon fyra

Observationsstudien delas upp för att undersöka två områden inom zon fyra nämligen vägen från Naturum till Njupeskärsfallet för att därefter följa Jaktfalksleden mot kalfjället. Därefter undersöks leden som går från Naturum till Rösjöstugorna.

4. 9.3. Naturum till Njupeskärsfallet till Jaktfalksleden till kalvfjället

Observationsstudien visar att samtliga som vill uppleva Njupeskärsfallet använder den anlagda kanaliseringen mellan Naturum och Njupeskärsfallet. Detta indikerar att den anlagda kanaliseringen skapar en homogen besöksgrupp, nämligen vandrare som vill uppleva en tydlig naturupplevelse. Figur 8 visar exempelbilder på kanaliseringen mellan Naturum samt Njupeskärsfallet (Figur 8). Bilderna som togs mellan Naturum samt Njupeskärsfallet finns bifogade i bilagor (Bilaga 5). Samtidigt finns fotspår i snön som visar att det finns besökare som är intresserade att följa Jaktfalksleden som börjar vid Njupeskärsfallet trots att terrängen under snöbelagd tid är svårvandrad upp till kalvfjället (figur 9). Dessutom observeras även skidspår i början av kalvfjället samt snöskospår precis innan kalvfjället börjar (figur 10). Majoriteten av spåren är fotspår mot kalvfjället men eftersom spår från andra friluftsutövare även har upptäckts kan inte uteslutas att Jaktfalksleden på kalvfjället används trots att den inte syns av flera olika personer med olika friluftsentressen under snöbelagd säsong. Under observationsdagarna smälte snön vilket gav området en ny karaktär. Detta indikerar att landskapet får andra värden under snöbelagd tid eftersom Jaktfalksleden och stigar inte syns under snön. Bilden nedan visar ett exempel från början av Jaktfalksleden på observationsstudiens första dag samt sista dag (figur 11).

Figur 8. Exempelbilder på kanaliseringen från Naturum till Njupeskärsfallet. Vänster bild samt mitten bilden är tagna dag ett. Bilden till höger är tagen dag sju. Figure 8. Example pictures on the canalization from Naturum to the Njupeskärsfallet. The left picture and the middle picture is shot day one. The picture to the right is shot day seven.

Figur 9. Fotspår mot kalvfället. Dag tre (vänster), dag sex (mitten), dag sju (höger).

Figure 9. Tracks to the mountain. Day three (left), day six (middle), day seven (right).

Figur 10. Dag två, spår av snöskor på väg upp mot kalvfället från zon fyras Jaktfalksled. Skidspår, snöskor och fotspår på kalvfället syns även inom zon fyra. Figure 10. Day two, tracks in the snow of snowshoes on the way to the mountain from the Jaktfalksled in zone four. Skitracks, snowshoes and track on the mountain was showing within zone four.

Figur 11. Början av Jaktfalksledens kanalisering första dagen av observationsstudien samt sista dagen. Figure 11. The beginning of the canalization of the Jaktfalksleden on the first day of the observational study, and the last day.

4. 9.4. Naturum till Rösjöstugorna

Kanalisering finns mellan Naturum samt Rösjöstugorna. Leden är inte framkomlig till fots under de fyra dagarna som observationsstudien pågick. Observationsstudien visar att besökare vill gå leden, men vänder längre fram. Däremot syns även här tecken på skidspår och snöskor. Området karaktär ändras även när kanaliseringen inte syns (figur 12).

Figur 12. Bilden är tagen dag fyra och visar fotspår som använder den snöbelagda leden (vänster). Bilden i mitten visar framsmält kanalisering. Bilden till höger visar vart spåren tar slut, där måste jag vända, både mittenbilderna och bilden till höger är tagna dag sju (höger). Figure 12. Day four show tracks on the trail (left). The picture in the middle show the canalization of a part of the trail without snow. The picture to the right show where the tracks end, and where I need to return.

4. 9.5. Fältanteckningar i relation till observationsstudien

Fältanteckningar skrivs under observationstillfällena i både zon fyra samt i zon tre.

Zon fyra observationsstudie från Naturum till kalfjället visar att både familjer samt par går leden. När man lämnar Njupeskärsfallets kanalisering känns det som att man kommer in i ett helt nytt område eftersom Jaktfalksleden mot kalfjället har en helt annan miljö än hur vägen mot Njupeskärsfallet från Naturum upplevs. I zon tre är det relativt mycket aktivitet eftersom både skoterbuller hörs ibland samt att det är vanligt att se andra människor. Även här är det vanligt med familjer eller att besökare går i par. Privata skotrar används för att skjutsa packning och ibland barn och äldre som vill upp på kalfjället. Leden mellan Naturum samt Rösjöstugorna skiljer sig från de andra observationsplatserna eftersom ingen använder området samtidigt som mig samtidigt som det är helt tyst. Detta gör att leden upplevs som längre bort från Naturum än vad den faktiskt är. Fältanteckningarna bidrar därför med ett övrigt filter till observationsschemat som visar att de flesta som besöker Fulufjället möjligtvis vill ha kvalitetstid med sin familj och sina vänner. Detta skulle kunna förklara varför den tydliga anläggningen är så populär eftersom den är användarvänlig.

5. Diskussion

Tillgänglighet är examensarbetets viktigaste resultat är för att tillgänglighetsfrågor är viktiga för både svenska och norska experter samt att de svenska kunskapsluckorna som handlar om ROS-zonering belyser att forskning inte vet hur ROS-zoneringen i praktiken hanterar besökare (Fredman, Hörnsten Friberg & Emmelin, 2005; s.119; Stenseke & Hansen, 2014; s.32; Birkemose, 2015; s.36; Naturvårdsverket 2005, s.197). De viktigaste delarna av resultatet handlar därför om ROS-zoneringens skapande av tillgänglighet men även om ramverkets tendens att stänga av tillgänglighet från besökare. Ytterligare ett viktigt resultat är att kanaliseringen oavsiktligt ändras under snöbelagda tider. Till sist diskuteras hur mediala studier samt enkätundersökningar kan ge extra perspektiv till dokumentstudien, intervjuerna samt observationsstudien.

Clark & Stankey (1979) menar att ROS-zoneringen ska bidra till upplevelser som planeras i områden med olika tillgänglighetsaspekter men även fördela upplevelser över områden. Alltså, upplevelserna ska vara strategiskt utplacerade efter exempelvis hur långt besökare kan tänka sig att gå för att uppleva ett mål (s.5, s.21). Njupeskärsfallet inom zon fyra har en planering som är lättillgänglig i och med den anlagda infrastrukturen. Zon tre bör dessutom vara relativt enkel och mångsidig att vandra under en tid när Nationalparken har barmark eftersom det finns tre kanaliseringar som leder från zon fyra till Rösjöstugorna. Samtidigt visar observationsstudien att lättillgängligheten inom ROS-kanaliseringen förändras och i vissa fall stängs av för besökaren som fortfarande vill utforska området till fots.

Respondenterna svarar däremot att besökare behöver spridas från zon tre samt zon fyra vilket skulle kunna betyda att upplevelserna i nuläget är för koncentrerade för Nationalparkens sociala och ekologiska kapacitet. Respondenternas svar skulle även kunna indikera att Njupeskärsfallets naturvärde är högt för besökarna men i kombination med att vägen till vattenfallet är mycket lättillgängligt gjord skapas oavsiktligt förutsättningar för besökstryck som är för höga för kanaliseringen att fördela. Samtidigt visar respondenternas önskan om att besökarna ska spridas att ROS-zoneringen inte delar upp upplevelser eller reproducerar upplevelser inom parken i så stor utsträckning som experterna vill. Det svårt att säga hur uppdelade upplevelserna bör vara eftersom både Clark & Stankey (1979) ROS-klass skala samt Fulufjällets skötselplan (Naturvårdsverket, 2002) illustrerar att upplevelser som passar en omgivning använder sig av en glidande skala (Figur 2). Den glidande skalan kan vara svår att tolka när miljöers fysiska attribut förändras genom exempelvis årstider. Ur ett generellt perspektiv reflekterar examensarbetet över om ROS-zoneringens egenskap att kunna

koncentrera människor på olika sätt inom mindre geografiska ytor kan vara fördelaktigt för mindre destinationer som vill ha fler besökare och som har många utspridda målupplevelser inom naturen men samtidigt har vissa områden av känslig natur. Samtidigt undersöker inte examensarbetet hur tolerant Nationalparkens sociala och ekologiska bärkapacitet är inom de olika zonerna vilket gör det svårt att svara på om koncentrationen av upplevelserna i nuläget allvarligt skadar Nationalparken på lång sikt.

ROS-zoneringen ska dessutom ha ett reproducerande syfte av upplevelser (Clark & Stankey, 1979, s.5, s.21). ROS-zoneringen skapar homogena samt heterogena besöksområden inom mindre geografiska skalor. Exempelvis har zon tres skoterspår flera olika friluftsanvändare under snöbelagd tid vilket skulle kunna ses som en indikation att zon tre reproducerar möjlighet till flera olika upplevelser.

Samtidigt nämner Clark & Stankey (1979) att olika målgrupper av besökare kan irritera sig på varandra för att de har olika mål med aktiviteterna som utförs. Exempelvis nämner Clark & Stankey (1979) att icke motoriserat friluftsliv samt motoriserat friluftsliv bör separeras för att inte skapa konflikter mellan olika aktiviteter. Fulufjällets skötselplan (2002) menar att skidåkare inte är särskilt vanligt inom Fulufjället däremot uppmärksammar observationsstudien att skidåkning inte bara är vanligt på zon tres skoterspår utan förekommer även inom zon fyra där kanaliseringen är snötäckt. Detta skulle kunna betyda att utformningen har fungerat år 2002 men under de 20 åren som har gått har det skett en förändring i besöksbeteenden generellt, vilket kanske bidragit till en ökning av skidåkare. Samtidigt är det svårt att säga om skoterspåret under snöbelagd tid faktiskt bidrar till ökade konflikter mellan motoriserat friluftsliv och icke motoriserat friluftsliv på ett sätt som påverkar Nationalparken negativt på lång sikt. Det är dessutom svårt att uppskatta hur länge skoterspåret har använts av olika friluftsanvändare. Anledningen varför det är viktigt att förstå hur länge skoterspåret har delats av olika friluftsanvändare är för att under 20 år kan sociala normer som handlar om att skoterspåret delas av olika besökare blivit en självklarhet inom Fulufjällets Nationalpark.

Det reproducerande syftet av upplevelser märks även delvis i zon fyra men den tydliga kanaliseringen bidrar till att möjligheten röra sig inom zonen är begränsad samtidigt som kanaliseringen gör området lättillgängligt till fots. Inom zon fyra går majoriteten av alla besökare till fots vilket innebär att zonen till mestadels har en homogen besöksgrupp. Clark &

Stankey (1979) menar att ett ROS-område inte ska garantera en upplevelse för en besökare eftersom den garanterade upplevelsen kan sätta en prägel inom områden. Detta kan påverka vilka aktiviteter som utövas inom zonen (s.7, 14). I zon fyra skulle det kunna vara så att Njupeskärsfallet är en garanti på en upplevelse med högt naturvärde. Vilket kan ha format området till ett naturområde där besökaren är garanterad en extraordinär naturupplevelse. Detta skulle kunna göra området svårt att styra eller forma om. Dokumentstudien visar vidare att ord som innehåller tydliga naturvärden såsom tältning eller jakt korsas med ord som relaterar till anläggning och service. Vilket vidare kan göra det svårt för förvaltning att sprida ut besökare som är bekväma med anläggning i närhet av höga naturvärden. Vilket även skulle kunna förklara zon fyra's tendens att koncentrera majoriteten av alla besökare.

Kunskapen om att ROS-zoneringen har en tendens att kunna skapa homogena samt heterogena grupper kan vara viktig för experterna generellt. Experterna vet redan att zon tre samt zon fyra är väl besökta, samt anledningarna varför människor vill besöka zon tre samt zon fyra. Samtidigt är det värdefullt att veta hur styrdokument samt fysisk kanalisering påverkar områden så förvaltning kan ha bättre beredskap för att samma besöksproblem som sker under högsäsong inom zon fyra, inte upprepas när andra områden kanaliseras eller formas om. Exempelvis kan en lättillgänglig kanalisering i närhet till ett annat högt naturvärde kunna bidra till att besökare inte sprids ut utan att zon fyra fortsätter ha besöksökningar samtidigt som besöksökningar även sker på en ny plats. ROS-zoneringens tendens att skapa homogena samt heterogena områden kan vara viktig kunskap för andra destinationers framtida utveckling. Exempelvis kanske egenskapen att kunna koncentrera besökare är attraktivt för mindre destinationer som har speciella naturvärden men har svårt att samla besökare. Det kan även vara bra för nya aktörer som vill verka i ett område att veta vilka besökare olika områden har för att kunna estimeras om aktörens verksamhet kan gynnas av besökarna. Samtidigt kan det vara bra att veta att ROS-zoneringen kan koncentrera besöksgrupper för större destinationer som kanske vill undvika att vissa områden besöks mer än vad de redan gör eller skapa förutsättningar för nya platser som ska klara av fler besök. Utvärderingen visar dessutom att aktiviteter som utvecklas på grund av naturvärdet kan göra området svårstyrt. En egen reflektion är att aktiviteter som formas av ett områdes attribut finns inom flera sammanhang än bara inom ROS-zonering, exempelvis skiddestinationer. Detta innebär att egenskaper som liknar ROS-zoneringens kanske kan undersökas ur andra kontexter med för att förstå enskilda konsekvenser av ROS-zoneringen.

För att kortfattat besvara frågeställning ett kan sägas att dokumentstudien visar att de generella kriterierna har en tendens att utgå från att zon tre samt zon fyra ska innehålla människor på grund av zonernas bärkapacitet i relation till aktiviteter, vilket även stödjer respondenternas beskrivning att zoneringsen är en vägvisare inom förvaltningsbeslut och används för att slussa besökare som vill uppleva natur, men även för att begränsa besökarens tillgänglighet genom fysisk infrastruktur. För att kortfattat besvara frågeställning två kan därför sägas att observationsstudien visar att zonerna tre samt fyra delvis ändrar karaktär när kanaliseringen är snöbelagd. När kanaliseringen inte syns får båda zonerna attribut som gör att zonerna upplevs som mer avlägsna än vad de egentligen är. Däremot finns besökare som fortfarande vill använda kanaliseringen som den används när den syns på barmark. Detta betyder att den snöbelagda terrängen inte nödvändigtvis måste vara ett tillgänglighetshinder för besökare inom zonerna. Samtidigt påverkas tillgängligheten delvis eftersom vissa partier av observationsstudien är svåra att gå till fots vilka antagligen inte är lika svåra att gå när det inte finns snö. Dessutom koncentreras skoterspåret med besökare när marken är snöbelagd vilket kanske inte stämmer när zon tre har barmark. Den enda delen som inte märkbart förändras av snöbelagd mark är den anlagda leden från Naturum till Njupeskärsfallet för att kanaliseringen är så tydlig. Därför kan frågeställning två besvaras med att ROS-zonerings tillgänglighetsaspekter och områdesbeskrivningar påverkas av årstidsvariationer som exempelvis snöbelagd mark.

Genom att besvara frågeställningarna kan dessutom ROS-utvärderingen presenteras. Ett av Nationalparkens syften är att parkens utformning ska bidra till lättillgänglighet att uppleva natur för besökare vilket observationsstudien indikerar att ROS-zonerings anläggning hjälper till att uppfylla. Inom både zon fyra samt zon tre är det tydligt att Fulufjällets planering har reflekterat över upplevelsernas tillgänglighet. Dessutom visar respondentintervjuerna att experterna aktivt arbetar för att skapa nya upplevelser för besökare vilket uppfyller tre av målen med ROS-zonerings enligt Clark & Stankey (1979). Samtidigt uppnås inte målen som Clark & Stankey (1979) formulerar vilka handlar om att ROS-zonerings ska reproducera och sprida upplevelser inom parken (s.5, s.21). Främst för att intervjuerna indikerar att besökare behöver spridas mer än i nuläget för att inte orsaka ekologiskt slitage i exempelvis zon fyra. Ett av Nationalparkens syften är att bidra med varierande friluftsupplevelser vilket ROS-zonerings uppfyller eftersom många olika friluftsutövare observeras inom zon tre. De generella riktlinjerna som skapar en representation av zon tre samt zon fyra indikerar att trots att båda zonerna kan ta högre besökstryck är det

väldigt olika skapta. Vilket skapar tydliga rum med olika utvecklingsförutsättningar. Detta indikerar att varje zon är unik. I zon fyra fall indikerar dokumentstudien att de olika utvecklingsförutsättningarna både kan skapa nya kreativa förutsättningar för att utveckla aktiviteter i naturen samtidigt som områdena möjligtvis kan bli svårstyrda för experter som jobbar med ROS-zoneringen eftersom de generella riktlinjerna tänjer på vad som är urbant präglad och när någonting slutar vara orörd natur. Experterna ser även ROS-zoneringen som ett hjälpmedel när destinationen utvecklas vidare kan sägas att ROS-zoneringen är ett anläggningsverktyg oavsett tidsrum. Detta innebär att verktyget används för att anlägga ny infrastruktur. Den anlagda designen skapar ett dilemma eftersom besökare har en tendens att uppskatta infrastrukturella byggda lösningar samtidigt som anläggningen kan sprida besökare. Observationsstudien visar att den anlagda lösningen inom zon fyra har en tendens att framför allt innehålla besökare som går till fots till Njupeskärsfallet vilket skapar en homogen besöksgrupp. Samtidigt som zon tre indikerar att ha en heterogen besöksgrupp som delar på en kanalisering från Brottbäckstugans parkering. ROS-zoneringen är svår att använda i kommunikativa sammanhang eftersom både besökare och experter har svårt att förstå varför ROS-zoneringsverktyget är intressant att lära sig om. I framtiden finns indikationer om att ROS-zoneringen kommer få en roll som ramverket tidigare inte haft, nämligen att hantera besökare gränsöverskridande mellan Sverige och Norge.

5. 1. Övrig reflektion om metodlitteraturen och studiens tillvägagångsätt

Baird-Zars (2020) m.fl., menar att zonering kan undersökas genom att undersöka hur förvaltning inom en institution eller organisation ser på zoneringen generellt. Vidare kan intervjuer, dokumentstudier samt analysering av hur zoneringen framställs i media användas för att utvärdera vad zoneringen gör (Baird-Zars, Sclar, Fischer & Stahl, 2020, s.257ff). Examensarbetet har gjort ett aktivt val att inte göra mediala studier. Alltså, undersöka hur Fulufjällets Nationalpark rapporteras om i medier. Genom att samla in information om hur Fulufjället porträtteras i medier kan forskning undersöka vad media tycker är intressant. Anledningen varför det kan vara intressant att ta reda på hur Fulufjället porträtteras i media är för att media kan belysa Fulufjällets Nationalpark ur andra vinklar än vad besökare och experter väljer att göra. Dessutom kan det finnas olika media kanaler med olika intressen som vill skriva om Fulufjällets Nationalpark vilket kan sätta Fulufjällets destinationsutveckling i flera olika perspektiv. Exempelvis kanske en nationell tidningsredaktion porträtterar Fulufjällets högsäsong ur ett annat perspektiv än hur en lokaltidning i Dalarna porträtterar samma högsäsong. Vilket öppnar upp för en bredare diskussion om vad zonering som

förvaltningsverktyg gör i praktiken.

Enkätstudier kan undersöka hur människor uppfattar ett område. En egen reflektion är att när enkäterna samlar in information om besökare görs ett urval av forskaren som riktar sig till de som redan befinner sig i Nationalparken samt gjort ett aktivt val att besöka vissa områden. Samtidigt bidrar enkäterna med ett fördjupat perspektiv som handlar om hur besökare upplever naturmiljön men även destinationens infrastruktur. Wynveen, Schneider & Arnberger (2020) använder enkätstudier för att undersöka hur olika ROS-klassificeringar påverkar olika områdets platskänsla. Enkätstudier i kombination med mediastudier skulle därmed kunna samla in information som belyser destinationen inom mindre skalor och ur större skala. Exempelvis har Fulufjällets besöksökningsproblem under högsäsong rapporterats i media (Alvarsson, 2020). Besöksproblemen indikerar på att andra människor som inte nödvändigtvis är intresserade av friluftsliv inom Fulufjällets Nationalpark ändå hör talas om att Fulufjället har besöksökningar. Detta skulle kunna ge experterna information om hur andra människor ser destinationen utifrån. Dokumentstudien, observationsstudierna samt intervjuerna är aktiva val som valt för att samla in information som kan ge indikationer om hur ROS-zoneringen används samt hur besökare använder zon tre samt zon fyra. Samtidigt säger inte endast besöken på en plats hur andra aspekter inom parken faktiskt påverkas. Exempelvis kan inte examensarbetet svara på om besöksökningar inom zon fyra påverkar andra zoner negativt eftersom examensarbetet inte undersökt det. Exempelvis är det svårt att säga om besöksökningar i zon fyra kan påverka djurlivet i zon två negativt.

5. 2. Framtida forskningsrekommendationer

De två punkterna som sammanfattats nedan bör undersökas närmare. Vidare undersökningar kan kontrollera examensarbetets resultat samt utveckla examensarbetets resultat ytterligare. Fler varianter av observationsstudier inom Fulufjällets zon tre behövs för att uppskatta om examensarbetets resultat som handlar om delad användning av skoterspåren inte bara är en tillfällighet. Sekundärt bör ROS-zoneringen undersökas ur ett större mediaperspektiv gärna i samband med enkätundersökningar. Ett exempel på vidare undersökningar skulle kunna vara att undersöka hur sociala media trender påverkar ROS-zoneringen. Anledningen varför mediala perspektiv är intressanta är för att sociala medier också omskapar platser genom användarens profil men även genom spridning av bilder och inläggsbeskrivningar. Detta kan ge mer information om besöksgruppen än endast att besökarna går tills fots i syfte att uppleva Njupeskärsfallet.

6. Slutsats

Utifrån svenska kunskapsluckor som handlar om att det är svårt att veta vad ROS-zoneringen gör i praktiken för att hantera olika besökare (Fredman, Hörnsten Friberg & Emmelin, 2005; s.119; Stenseke & Hansen, 2014; s.32; Birkemose, 2015; s.36; Naturvårdsverket 2005, s.197) har examensarbetet genom en egen sammansatt metod som relaterar till tidigare studier som berör ROS-zonering delvis tagit reda på vilka förutsättningar ROS-zonering skapar för en destination. Kortfattat visar frågeställning ett att ROS-zoneringen fungerar som en vägvisare för förvaltning men även att ROS-zoneringen skapar olika geografiska rum som relaterar till aktiviteter samt olika områdes bärkapacitet. Samtidigt visar även svaren att ROS-zoneringen är ett anläggningsverktyg som kan vara svårhanterligt inom kommunikativa sammanhang. Frågeställning ett indikerar även att tillgänglighetsaspekterna inom ROS-zoneringen både fungerar för att koncentrera besökare inom en plats samtidigt som ROS-zoneringen avgränsar andra platser för besökare. Frågeställning två visar att ROS-zoneringens attribut inom områden ändrar värden när området är snöbelagt. Bland annat för att kanaliseringen inte fungerar som under barmark men även för att den inte syns.

7. Referenser

Alvarsson, A. (2020). *Parkeringskaos i Fulufjällets nationalpark*. SVT nyheter Dalarna.

<https://www.svt.se/nyheter/lokalt/dalarna/parkeringskaos-i-fulufjallets-nationalpark>

Ankre, R. (2009). *Zoning in a future coastal biosphere reserve* [Elektronisk resurs] *Planning for tourism and outdoor recreation in the Blekinge archipelago, 1650-4623 ; 2009:1* Sweden.

Östersund: ETOUR. <http://miun.diva-portal.org/smash/get/diva2:228205/FULLTEXT01.pdf>

Baird-Zars, B., Sclar, E., Fischer, L., A., & Stahl, V. (2020). *Zoning: A Guide for 21st-Century Planning* New York: Routledge.

Bergström, G., & K., Boréus (Reds.) (2012). *Textens mening och makt*. Lund: Författarna & Studentlitteratur.

Birkemose, M. (2015). *Tourists Perception of Recreational Opportunity Spectrum as a Management Tool in Fulufjället National Park* [Mastersuppsats, Norwegian University of Life Sciences]. Department of Ecology and Natural Resource Management.

<https://static02.nmbu.no/mina/studier/moppgaver/2015-Birkemose.pdf>

Castree, N. (2014). *Making sense of nature: representation, politics and democracy*. London: Routledge.

Clark, R., & Stankey, G. (1979). *The recreation opportunity spectrum: A framework for planning, management, and research*. U.S Department of agriculture Forest Service.

https://www.fs.fed.us/pnw/pubs/pnw_gtr098.pdf

Couper, P. (2015). *A student's Introduction to Geographical Thought - Theories, Philosophies, Methodologies*. London: Sage.

Denscombe, M. (2009). *Forsknings-handboken – för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. Lund: Författaren & Studentlitteratur.

Esaiasson, P., Gilljam, M., Towns, A. E., & Wängnerud, L. (2017) *Metodpraktikan: konsten*

att studera ett samhälle, individ och marknad. Stockholm: Wolters Kluwer.

Fredman., P., Hörnsten Friberg, L., & Emmelin L. (2005). *Friluftsliv och turism i Fulufjället Före – efter nationalparksbildningen (Dokumentation av de svenska nationalparkerna, 18)*. Mittuniversitetet. <http://www.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A31132&dswid=-1190>

Fredman, P., & Wikström, D. (2015). *Besök och besökare i Fulufjällets nationalpark sommaren 2014 (med jämförelser åren 2001 och 2003)*. ETOUR. https://www.storslagnafjall.se/siteassets/etour_rapport_2015-5pdf

Länsstyrelsen Dalarna. (u.å-a). *Om Fulufjällets nationalpark*. Länsstyrelsen Dalarna. <https://www.sverigesnationalparker.se/park/fulufjallets-nationalpark/nationalparksfakta/>

Länsstyrelsen Dalarna. (u.å-b). *När ska du besöka parken?* Länsstyrelsen Dalarna. <https://www.sverigesnationalparker.se/park/fulufjallets-nationalpark/besöksinformation/nar-ska-du-besoka-parken/>

Länsstyrelsen Dalarna. (u.å-c). *Historik. Fulufjällets Nationalpark*. Länsstyrelsen Dalarna. <https://www.sverigesnationalparker.se/park/fulufjallets-nationalpark/nationalparksfakta/historik/>

Länsstyrelsen Dalarna. (2019). *Gränsöverskridande besöksförvaltning i Fulufjällets nationalparker*. Länsstyrelsen Dalarna. <https://docplayer.se/148688288-Slutrapport-gransoverskridande-besoksforvaltning-i-fulufjallets-nationalparker-projektets-namn.html>

Naturvårdsverket. (2002). *SKÖTSELPLAN FULUFJÄLLETS NATIONALPARK*. http://www.sarnaturism.se/wp-content/uploads/2013/03/Fulufjallet_Skotselplan.pdf.pdf

Naturvårdsverket. (2005). *Planering och förvaltning för friluftsliv - en forskningsöversikt (5468)*. <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:30404/FULLTEXT01.pdf>

Newsome, D., Moore, S., A. & Dowling, R., K (2013) *Natural area tourism – Ecology, Impacts and Management 2th edition*. Bristol: Channel View Publications.

Stenseke, M., & Hansen, S. A. (2014). From rhetoric to knowledge based actions – Challenges for outdoor recreation management in Sweden. *Journal of Outdoor Recreation and Tourism*, 7(8), 26–34. <https://doi.org/10.1016/j.jort.2014.09.004>

Oosterzee, P. V. (1984). The recreation opportunity spectrum: its use and misuse. *Australian Geographer*, 16(2), 97–104. <http://dx.doi.org/10.1080/00049188408702861>

Roberts, C., & McCartan, K. (2016). *REAL WORLD RESEARCH - A Resource for Users of Social Research Methods in Applied Settings 4th edition*. London: Wiley.

Tesfahuny, M., & Schough, K. (Eds.). 2010. *Det globala reseprivilegiet*. Lund: Sekel.

Trochim, W., M., K (2022). *Qualitative Validity*. Conjointly. <https://conjointly.com/kb/qualitative-validity/>

Trochim, W., M., K (2022). *Reliability*. Conjointly. <https://conjointly.com/kb/measurement-reliability/>

Winther Jørgensen, M. & Phillips, L. (2000). *Diskursanalys som teori och metod*. Lund: Studentlitteratur.

Wynveen, C., J., Schneider, E., Arnberger, A., Cottrell, S., & Ruschkowski, V., E. (2020). Integrating Place Attachment into Management Frameworks: Exploring Place Attachment Across the Recreation Opportunity Spectrum. *Environmental Management*, 66, 248–262. <https://doi.org/10.1007/s00267-020-01292-7>

8.Bilagor

Bilaga 1. Indelningar av ord i dokumentanalysen för zon tre

Zon III, högaktivitetszon

Generella kriterier

Zonen har huvudprägel av opåverkad natur, men kan ha omfattande friluftsanordningar i form av leder, stugplatser m.m. för besökare som önskar viss service och tillrättaliggande. Man ser ibland spår av andra. Tämligen hög sannolikhet för besökare att uppleva orörd natur. Måttlig sannolikhet att uppleva stillhet, avskildhet, utmaning och att klara sig själv.

Fulufjället

Zonen utgörs av Fulufjällets norra del. Areal ca 9 000 ha (25 % av parken). Tillåtet är älgjakt i skogslandet, fiske, snöskoterkörning på leder samt kalkning av vissa viktiga fiskevatten. Omfattande system av sommar- och vinterleder med stugor och vindskydd. Möjlighet att hyra roddbåtar av stugvärd.

79

Exempel på lämpliga aktiviteter är dags- och långtursvandring, skidåkning, naturstudier, skoterkörning på leder, hundspansskörning, fiske och i vissa områden älgjakt. Kan vara flera möten med andra grupper av besökare, särskilt på leder och vid stugplatser. Vintertid uppstår bullerstörning i anslutning till skoterlederna.

Riktlinjer för förvaltningen:

Vid behov utveckla ledssystem och naturinformation. Ingen utökning av leder och områden för skotertrafik.

Bilaga 2. Indelningar av ord i dokumentanalysen för zon fyra

Zon IV, anläggningszon

Generella kriterier

Zonen ligger inom 200 meter runt partier med hög anläggnings- och servicegrad, från informationsanläggningar till vägar/parkeringsplatser. Lättillgängligt och välutnyttjat av besökare. Vanligt med kontakter med andra, trafikbuller i vissa delar. Viss urban prägel.

Fulufjället

I Fulufjället finns tre anläggningszoner om totalt ca 500 ha (1% av parken):

- 1) Njupeskärsentrén med Njupeskärsleden till vattenfallet. Här finns servering, naturum med utställning, samt vandringsled/naturstig med högsta standard.
- 2) Angöringsvägarna till Brottbäcksstugan och Njupeskärsentrén,
- 3) Göljåområdets nedre del med spår av "Den stora utsköljningen", med utsiktsplattform, information och vandringsled med hög standard.

Anläggningar, infrastruktur och tillrättaläggande präglar miljön. Goda möjligheter finns att förstå nationalparkens natur- och kulturvärden. Vanligt att möta andra, även större grupper. Trafikbuller förekommer ofta. Lämpliga aktiviteter är kortare vandringar, studier av natur och naturinformation, ta del av serviceutbudet, köra bil på vägarna.

Målpunkterna 1 och 3 är stora attraktioner. Där är tältning och eldning förbjuden, utom där det finns särskilda platser. Detsamma gäller angöringsvägarna, pkt 2) ovan. Inom Njupeskärsentrén är överflygning förbjuden, liksom klättring i rasbranterna nära Njupeskärsfallet. Jakt och fiske är begränsade.

Riktlinjer för förvaltningen:

Områdena och anordningarna har nationalparkens högsta besöksstryck. För att behålla hög kvalitet ska de vara högprioriterade områden för förvaltningen.

Bilaga 3. Tabell över ord som analyserats i kontext till varandra.

Diskursanalys	Ord som beskriver naturomgivningen	Ord som relaterar till anläggning	Ord som relaterar till aktivitet	Ord som relaterar till social aktivitet
Zon 3	Opåverkad Orörd Stillhet avskildhet Bullerstörning Skogslandet Sommar Vinter	Friluftsanordningar Leder stugplatser service tillrättaliggande Vindskydd Skoterleder Skotertrafik	Älgjakt Fiske Snökoterkörning kalkning Roddåtar dags vandring långtursvandring skidåkning naturstudier hundspannskörning Utmaning klara sig själv	Besökare Flera möten Grupper av besökare spår av andra
Zon 4	Trafikbuller vattenfallet "Den stora utsköljningen" Natur-och kulturvärden Rasbranterna Njupeskärsfallet	Anläggning service informationsanläggningar Vägar Parkeringar urban Anläggningszoner Njupeskärsentrén Njupeskärsleden servering Naturum Utställning Vandringsled Naturstig Angöringsvägarna Brottbäcksstugan Utkiksplattform Infrastruktur tillrättaliggande Nationalparken	kortare vandringar studier av natur naturinformation ta del av service utbudet köra bil tältning eldning klättring Jakt fiske	Besökare kontakter med andra möta andra större grupper besöksstryck

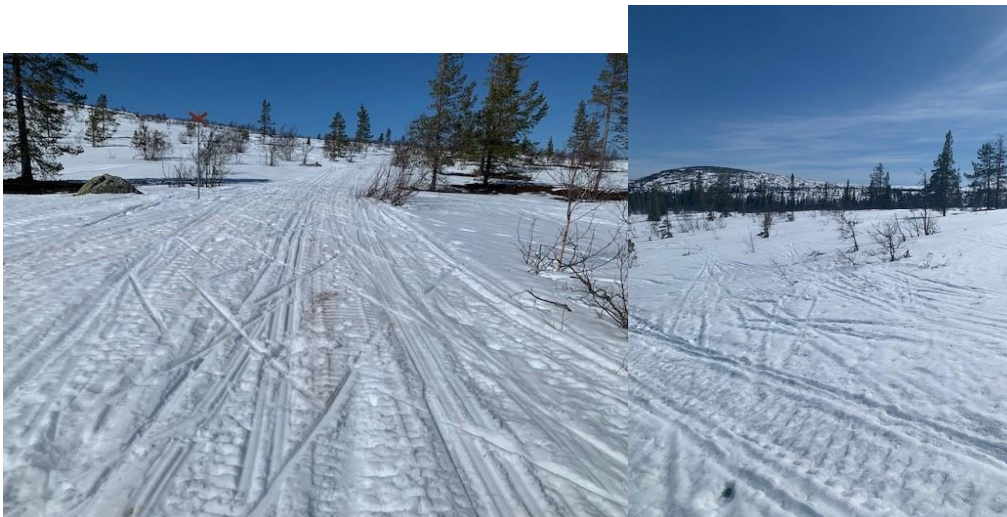
Bilaga 4. Observationsschema.

Observationsstudie								
Observationsnummer	1	2	3	4	5	6	7	
Datum	Lördag 2022-04-16	Söndag 2022-04-17	Måndag 2022-04-18	Tisdag 2022-04-19	Onsdag 2022-04-20	Torsdag 2022-04-21	Fredag 2022-04-21	
Platser								
Naturum, zon 4	08:24	08:30	08:30	08:30	08:30	08:30	08:30	08:30
Njupeskärsfallet, zon 4	09:02	09:03	09:09	09:04	09:00	09:04	09:03	09:03
Jaktfalksleden/kalfjället, zon 4	09:20	09:50	09:30	09:17	09:11	09:25	09:40	09:40
Njupeskärsfallet, zon 4	09:40	10:12	09:52	09:51	09:32	10:00	10:23	10:23
Naturum, zon 4	10:27	10:42	10:39	10:45	10:46	10:40	10:42	10:42
Brottbäckstugans parkering, zon 3	10:55	10:42	10:45	10:50	10:50	10:50	*	
Skytt mot Rösjöstugorna/kalfjället, zon 3	12:19	12:12	12:15	12:15	12:16	12:15	*	
Brottbäckens vindskydd, zon 3	*	13:00	13:00	13:15	13:20	13:00	*	
Brottbäckstugans parkering, zon 3	14:50	15:00	14:40	14:18	14:09	14:16	*	
Naturum, zon 4	*	*	*	14:30	14:16	14:29	10:42	
Leden Rösjöstugorna, zon 4	*	*	*	14:32	14:56	15:13	10:45	
Naturum, zon 4	*	*	*	15:23	15:20	15:55	11:32	
Aktivitetsmätning antal individer Antal aktiviteter och total mängd individer								
Datum	Lördag 2022-04-16	Söndag 2022-04-17	Måndag 2022-04-18	Tisdag 2022-04-19	Onsdag 2022-04-20	Torsdag 2022-04-21	Fredag 2022-04-21	
Skidåkare zon 3	16	5	6	6	3	1	*	
Snöskoteråkare vuxna/familj zon 3	4	27	23	2	10	1	*	
Vandrare med stavar zon 3	3	0	0	0	0	0	*	
Vandrare/familj till fots zon 3	1	2	11	0	0	0	*	
Skidåkare med hund zon 3	1	0	0	0	0	0	*	
Vandrare med hund zon 4	3	10	5	3	0	5	4	
Vandrare/familj till fots zon 4	2	0	0	11	7	8	6	
Vandrare utan hund zon 4	2	0	2	0	0	0	0	
Vandrare med stavar zon 4	0	0	0	0	0	0	2	
Blandade aktiviteter: familjer/grupper på fler än 6-8								
Zon 3	1	1	2 inc. vuxen med snöskot	0	0	0	1	
Zon 4	0	0	1	0	0	0	0	
Spenderad tid zon 3	2h 30min	4h 15 min	4 h	3h 30 min	3h 20 min	3h 20 min	*	
Spenderad tid zon 4	2h	2h 10 min	2h 10 min	3h 15 min	3h 10 min	3h 40 min	3h	
Väder i början av obsstud.	Soligt med moln, 8C	Soligt, 5C	Soligt, 2C	Soligt, 8C	Soligt, 4C	Soligt, 3C	Soligt, 3C	
Väder i slutet av obsstud.	Soligt med moln, 11C	Soligt, 13 C	Soligt, 19C	Soligt, 15C	Soligt 13C	Soligt, 12C	Soligt, 10C	

Bilaga 5. Observationsbilder: Naturum, Njupeskärsfallet, Jaktfalksleden, kalvfället, zon fyra (dag 1 till dag 7).

Bilaga 6. Observationsbilder: Brottbäcksstugans parkering till vägskelet mot Rösjöstugorna (dag 1 till dag 6).

Bilaga 7. Observationsbilder: Leden från Naturum till Rösjöstugorna (dag 4 till dag 7).

Bilaga 8. Utvalda kompletterande fältanteckningar.

Utvalda kompletterande fältanteckningar fältanteckningar som ger ytterligare perspektiv på datainsamlingen
<p>Lördag 2022-04-16</p> <p>I början av Njupeskärsleden finns tydligt utprämpade lerspår som bevarats av kylan, men säkert även av att besökare vill uppleva Njupeskärsfallet. Zon 4.</p> <p>Jaktfalksleden är svår att ta sig upp för. Det är brant, ändå finns spår upp mot kalvfället. Zon 4.</p> <p>Det är gott om spår på marken av både skidor, skoter och av folk som går. Zon 3.</p> <p>Bullrigt område från och till. Finns tecken på att skotrår åker utanför skoterleden. Zon 3.</p> <p>När man är själv känns området avlägset, tyst och stilla. Zon 3.</p> <p>Kort samtal med en skoteråkare: Skoteråkare vill också uppleva lugn och tystnad. Samma person säger även att skoteråkare åker ibland ifrån skoterleden för att de ibland är för lite snö på leden, men fortfarande så mycket snö att man kan åka. Zon 4.</p> <p>Snöskoter- och skidspåren skiljer sig åt efter vägskalet mot Rörstögugorna men skidåkarna använder fortfarande snöskoterspåret. Zon 3.</p>
<p>Söndag 2022-04-17</p> <p>Idag kom jag upp på kalvfället, däremot är det brant att ta sig tillbaka till Njupeskärsfallet. Så jag väljer att kanna ner på rumpan för att komma ner igen. (Zon 4).</p> <p>Brottsbäcksparkeringen är populär, idag står 14 bilar på parkeringen. Zon 3.</p>
<p>Måndag 2022-04-18</p> <p>Inga nya spår verkar ha kommit upp som går från Njupeskärsfallet mot kalvfället. Zon 4.</p> <p>Däremot ser jag att någon har gått upp för, och igenom spåret som gjordes av mig när jag kanade ned för fjället igår. Vilket innebär att minst en person har gått här sedan igår. Zon 4.</p> <p>På kalvfället hittar jag ett spår av snöskor och ett skidspår. Zon 4.</p> <p>Jag märker att det är fler som åker mot Rörstögugorna än mot Risdalen eftersom spåren mot Rörstögugorna fylls på. Medan spåren mot Risdalen inte gör det. Zon 3.</p> <p>Vid vägskalet mot Rörstögugorna på kalvfället kommer en utländsk familj gående från Rörstögugorna i riktningen mot parkeringen. Ett av familjens barn bygger ett stenröse. Jag borde sagt till att det inte är tillåtet, men jag gjorde det inte. Zon 3.</p> <p>Jag reagerar på att majoriteten av alla i området använder skoterleden som kanalisering. Jag märker det eftersom det finns spår runtomkring skoterleden som inte fylls på. Zon 3.</p> <p>Jag funderar på om det är snöskoteråkarna som gör att man kan gå i området över huvudtaget eftersom skoterns tyngd pressar ihop snön. Jag försöker gå ifrån skoterleden men sjunker ner i snön till knäna, och några gånger till låren. Zon 3.</p>
<p>Tisdag 2022-04-19</p> <p>Idag kommer jag på att det finns en tredje väg mellan Naturum och Rörstögugorna. Zon 4.</p> <p>Idag märker jag att snön smälter, vilket gör att stigar börjar synas på vissa ställen där jag inte satt att människor har gått tidigare. Zon 4.</p> <p>Jag märker att det finns gamla skidspår på fjällets andra sida bredvid Njupeskärsfallet. Zon 4.</p> <p>Ibland hör jag snöskotrår på distans, men jag ser de inte. Zon 3.</p>
<p>Onsdag 2022-04-20</p> <p>Jag undrar när det senaste kraftiga snöfallet var, och det verkar ha varit någongång mellan februari och mars. Zon 4.</p> <p>Idag har Borttbäcksparkeringen 13 bilar. Zon 3.</p> <p>Många som är här, är här med sin familj. Samtidigt vet jag inte om det är lokalbefolkningen eller besökare från andra platser. Zon 3.</p> <p>Två nya stenrösen har byggts bredvid stenröset som byggdes av barnet från i måndags. Zon 3.</p>
<p>Torsdag 2022-04-21</p> <p>Idag har mer av kanaliseringen i Jaktfalksleden mot kalvfället smält fram. Det finns spår som fortsätter upp mot kalvfället i snön, men efter ett tag har personen vänt. Jag tror inte de är mina spår för spåren är mycket större än spåren jag gör. Zon 4.</p> <p>Det finns inga andra tecken på andra som går förutom jag. Däremot finns fårska snöskoter- och skidspår. Zon 3.</p> <p>Det är tyst. Zon 3.</p>
<p>Fredag 2022-04-21</p> <p>Lerspår i början av Njupeskärsleden har funnits kvar under hela veckan. Zon 4.</p> <p>En pappa med en dotter går upp för Jaktfalksleden. Efter 15 minuter följer jag efter för att ta reda på vart de är på väg. Zon 4.</p> <p>Spåren fortsätter långt upp och in på fjället, genom snön. Zon 4.</p>

Utvalda kompletterande fältanteckningar (Naturum - Rörstögugorna. Leden som inte går över kalvfället) fältanteckningar som ger ytterligare perspektiv på datainsamlingen
<p>Tisdag 2022-04-19</p> <p>Leden har använts, men det är oklart när. Zon 4.</p> <p>Terrängen blir märkbart svårare, jag behöver pulsa fram genom snön. Zon 4.</p> <p>Snöskospår syns, däremot verkar spåren väldigt gamla. Zon 4.</p> <p>Jag får gå tillbaka för att terrängen är för svårframkomlig. Zon 4.</p> <p>Jag traffade eller såg ingen. Zon 4.</p>
<p>Onsdag 2022-04-20</p> <p>Jag får vända igen vid ungefär samma ställe jag vände vid igår. Jag funderar på om det är lättare på morgonen. Zon 4.</p> <p>Det är ingen här, hade jag inte vetat att området är anlagt under sommaren hade jag kunnat tro att jag är längre ifrån Naturum än vad jag egentligen är.</p>
<p>Fredag 2022-04-21</p> <p>Det är fortfarande svårt att ta sig igenom terrängen och jag behöver pulsa i snön längre fram ser jag att kanalisering har smält fram. Zon 4.</p> <p>Det finns spår från personer som försökt ta sig fram på leden, men jag vet inte hur gamla spåren är. Zon 4.</p> <p>Längre fram i området sjunker jag ner i snön till höften, så jag bestämmer mig för att gå tillbaka till naturum. Zon 4.</p>
<p>Torsdag 2022-04-21</p> <p>Jag tar mig längre fram idag än tidigare, men terrängen är svår. Jag tar mig fram tills platsen där de gamla spåren slutar. Jag väljer att vända där, eftersom jag inte kan platsen, men även för att spåren går åt flera olika riktningar. Spåren dessutom nästan bortsmälta. Ingen av gångerna jag varit här har jag sett eller träffat någon. Zon 4.</p>

Bilaga 9. Respondenttabell

Tabell över respondenter	Intervjudatum	Intervjulängd	Roll
Respondent 1	09-mar	13 min 10 sek	Arbetar med forskning
Respondent 2	10-mar	25 min 12 sek	Föreståndare för Fulufjället
Respondent 3	14-mar	14 min 24 sek	Projektleddare inom Länsstyrelsen
Respondent 4	15-mar	10 min 14 sek	Föreståndare för Fulufjället
Respondent 5	24-mar	12 min 33 sek	Var med under utvecklingen av Fulufjällets skötselplan
Respondent 6	01-apr	13 min 7 sek	Naturvårdsförvaltare
Respondent 7	06-apr	7 min 39 sek	Fjäll och vildmarksledare
Respondent 8	07-apr	13 min 54 sek	Person med tidigare erfarenhet av naturbevakning inom Fulufjället
Respondent 9	07-apr	17 min 39 sek	Nationalparksförvaltare Fulufjellet nasjonalpark
Respondent 10	12-maj	14 min 22 sek	SNO tilsyn inmland, Naturbevakning
Intervjufrågor 1 & 2 upprepning	Intervjudatum	Intervjulängd	Roll
Respondent 7	06-apr	1 min 10 sek	Fjäll och vildmarksledare
Respondent 4	10-maj	5 min 35 sek	Föreståndare för Fulufjället
Övriga anteckningar			
Två av respondenterna ville återupprepa fråga 1 och 2 eftersom de inte förstått frågorna fullt ut.			
Internet bröts i några sekunder under en respondents intervju men återupptogs därefter.			
En av respondenterna kunde inte koppla upp sig på internet så intervju fick ske genom telefon istället.			

Bilaga 10. E-mail där respondenten frågas om de kan tänka sig att intervjuas.

Hej *respondents namn*!

Jag heter Izabella och studerar geografiprogrammet på Göteborgs universitet. I nuläget skriver jag mitt examensarbete som handlar om hur Fulufjällets ROS zoneringsramverk fungerar under ökat besöksstryck? I min studie är jag intresserad av förvaltnings- och aktörers perspektiv.

Min studie handlar alltså om:

Hur förvaltning- och aktörer ser zoneringsramverket i relation till hur människor betar sig på destinationen när det är väldigt många på destinationen samtidigt.

För att undersöka ramverket skulle jag vilja intervju personer som varit eller är verksamma inom Fulufjället. Eller personer som har kunskap om hur Fulufjällets olika platser påverkas när det är mycket folk där samtidigt. Intervjuerna kommer vara relativt öppna med högt i tak!

Därför undrar jag om:

1. Ni har tid någon gång mellan 7/3 – 8/5 att intervjuas om Fulufjällets zoneringsramverk? Jag är öppen för datum över helger med om så önskas!
2. Hur många tror ni skulle kunna säga någonting om zoneringsramverket eller om människors beteenden på Fulufjället under ökat besöksstryck?
3. Dessutom undrar jag om ni hade kunnat tänka er att intervjuas över zoom då jag bor i Göteborg?

Om ni skulle vilja ställa upp men inte genom zoom eller teams säg gärna till i förväg så kan jag förbereda telefonintervjuer eller organisera så att vi kan mötas på plats!

Ni får jättegärna vidarebifoga mailet ifall ni känner någon annan som har kunskap om Fulufjället och som skulle kunna vara intresserad av att bli intervjuad i studien!

Tack på förhand!

Så hoppas jag att vi hörs!

Mvh

Izabella Dehner

telefonnummer

Bilaga 11. Semistrukturerade intervjufrågor

Frågor till experter med främst teoretisk erfarenhet:

1. Vad tror du ROS- zoneringsen gör?
2. Vad tycker du är viktigast att undersöka för att utvärdera ROS zoneringsen?
3. Vilka zoner tror du är populärast?
4. De zoner du tror är mindre populära, varför tror du att är de det?
5. Vad är det viktigaste enligt dig för att sprida ut besökare?
6. Hur skulle man kunna sprida ut besökare till olika zoner?
7. Tror du att flexibla zoner hade varit fördelaktigt för förvaltning och aktörer?
8. Tror du att flexibla zoner hade varit fördelaktigt för besökare?
9. Finns det några andra som du skulle kunna rekommendera att intervjuas?

Frågor till experter med främst praktisk erfarenhet:

1. Känner du till ROS- zoneringsen?
2. Vad tror du ROS- zoneringsen gör?
3. Vad motiverar turisterna att besöka Fulufjället?
4. Vilka zoner tror du är populärast?
5. De zoner du tror är mindre populära, varför tror du att är de det?
6. Hur skulle en eller flera zoner kunna utvecklas i framtiden tycker du?
7. Vilka metoder används för att lära ut om ROS-zoneringsen ut till besökarna?
8. Upplever eller har du upplevt att besökare irriterar sig på varandra mellan eller inom olika zoner?
9. Vad är den viktigaste utvecklingen inom Fulufjället i framtiden?
10. Efter att du gjort intervjun, finns det några andra som du tror skulle vilja intervjuas?

Bilaga 12. Semistrukturerade intervjufrågor till Fulufjellet Nasjonalparks norska experter.

1. Känner du till ROS zonerings inom den svenska sidan?
2. Vet du vad ROS zonerings gör?
3. Arbetar ni med områdesuppdelning inom den norska delen av Fulufjellet? Varför/varför inte?
4. Vad motiverar turister att besöka den norska sidan?
5. Upplever du att Fulufjellets norska sida har ökat besöksstryck under perioder?
6. Hur samarbetar Fulufjellets norska och svenska sida för att hantera besöksökningar?
7. Vilka områden av den norska sidan av Fulufjellet tror du är populärast?
8. Finns det områden som du tror är mindre populära och varför tror du att de är det?
9. Vilka metoder används för att lära ut om norska sidans områden till besökare?
10. Har ni upplevt att olika turister irriterar sig på varandra inom den norska sidan?
11. Vilken är den viktigaste utvecklingen för Fulufjellets norska sida?
12. Finns det någon annan på den norska sidan av Fulufjellet som du tror skulle vilja intervjuas?